

CERTIFICERING ZORGVULDIG HANDELEN FLORA- EN FAUNAWET

MEDEWERKER - MEEWERKEND VOORMAN | NIVEAU 1

Opmaak en eindredactie: onderwijsredactie Helicon Bedrijfsopleidingen.

De inhoud van deze bundel is gebaseerd op lesmateriaal dat is ontwikkeld door docenten van TerraNext, WellantCollege, IPC Groene Ruimte en Helicon Opleidingen, in opdracht van het AOC Cursuscoördinatorenoverleg.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERVEELVOUDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT DOOR MIDDEL VAN DRUK, MICROFILM, FOTOKOPIE OF OP WELKE ANDERE WIJZE OOK, ZONDER VOORAFGAANDE SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

DE UITGEVER HEEFT ERNAAR GESTREEFD DE AUTEURSRECHTEN TE REGELEN VOLGENS DE WETTELIJKE BEPALINGEN. DEGENEN DIE DESONDANKS MENEN ZEKERE RECHTEN TE KUNNEN DOEN GELDEN, KUNNEN ZICH ALSNOG TOT DE UITGEVER WENDEN.

LESSTOF

ZORGVULDIG HANDELEN FLORA- EN FAUNAWET | NIVEAU 1

INHOUD

Voorwoord	5
Leeswijzer	6
1. Certificeringseisen niveau 1	7
2. Flora- en faunawet	9
3. Overtreding en handhaving	11
4. Gedragscodes	13
5. Oefenvragen en antwoorden	16
6. Cases	19
7. Case particulier terrein	22
<hr/>	
Bijlage 1 - Terreinkaart particulier terrein	24
Bijlage 2 - Inventarisatie van de soorten	25
Bijlage 3 - Zoneringskaart	27
Bijlage 4 - Risicokalender	28
Bijlage 5 - Registratieschema van onuitgevoerd werk	29
Brochure gedragscode	30
Examen en certificaat zorgvuldig handelen Flora- en fauna- wet, niveau 1, medewerker - meewerkend voorman	59
Soortenlijst examen zorgvuldig handelen Flora- en faunawet	60

VOORWOORD

Voor u ligt de cursusmap 'Certificering Zorgvuldig handelen Flora en faunawet Niveau 1 (Medewerker/Meewerkend voorman).

De 'Gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorziening' is een gedragscode die invulling geeft aan de Flora en faunawet bij de uitvoering van groenbeheer. De gedragscode geeft richtlijnen om het jaar rond conform de Flora- en faunawet onderhoudswerkzaamheden in het groen uit te voeren in heel Nederland. Veel planten- en diersoorten zijn gebonden aan groenvoorzieningen. Groenbeheer vereist daarom een zorgvuldige aanpak voor en tijdens het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen.

De gedragscode geeft een handreiking voor het zorgvuldig handelen voor en tijdens het uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden. Het vormt een basis. Daarnaast biedt het de mogelijkheid om per werk een plan van aanpak te maken. De uitvoerende partij kan op basis van beschikbaar materiaal en personeel zo een plan van aanpak op maat maken.

Een vrije uitwerking van een gedragscode naar een plan van aanpak vraagt om specifieke kennis en vaardigheden. Zowel wat betreft het werkvoorbereidende deel (het opstellen van een plan van aanpak) als het uitvoerende deel (de uitvoering en de coördinatie van de uitvoering). Dit is in de gedragscode beschreven en uitgewerkt in de vorm van drie deskundigheidsniveaus:

Niveau 1: medewerker / meewerkend voorman

Niveau 2: opzichter / uitvoerder

Niveau 3: werkvoorbereider / bedrijfsleider

Om de gedragscode toe te kunnen passen moet een ieder beschikken over de betreffende kennis en vaardigheden. De kennis en vaardigheden die nodig zijn voor niveau 1, kunnen via de cursus Certificering Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet verkregen worden. Deze cursus komt voort uit de ontwikkelde gedragscode 'Bestendig beheer gemeentelijke groenvoorzieningen'. Deze gedragscode is ontwikkeld door Vereniging Stadswerk (mede namens de Vereniging Nederlandse Gemeenten en de Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners).

De materialen die u in deze cursusmap aantreft, dienen ter ondersteuning van deze cursus.

Het lesmateriaal is ontwikkeld door docenten van TerraNext, WellantCollege, Helicon Opleidingen en IPC Groene Ruimte, in opdracht van het AOC Cursuscoördinatorenoverleg.

De cursus wordt afgesloten met een examen. Als u slaagt voor dit examen, bent u bevoegd en bekwaam om de gedragscode toe te passen.

LEESWIJZER

Hoofdstuk 1: certificeringseisen niveau 1

In dit hoofdstuk treft u een overzicht aan van de eindtermen die behaald moeten worden om voor certificering in aanmerking te komen. Op deze eindtermen wordt tijdens het examen getoetst.

Hoofdstuk 2: flora- en faunawet

In dit hoofdstuk vindt u informatie over de Flora- en faunawet en soortbescherming.

Hoofdstuk 3: overtreding en Handhaving

In dit hoofdstuk wordt toegelicht wat er gebeurt als je voor of tijdens het groenonderhoud de Flora- en faunawet overtreedt. Er staat uitleg in over boete en aansprakelijkheid en op welke wijze er wordt gehandhaafd.

Hoofdstuk 4: gedragscodes

In dit hoofdstuk vindt u informatie over gedragscodes in het algemeen, maar ook specifiek over de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen.

Hoofdstuk 5: oefenvragen

Wanneer u de lesstof voor het examen wilt oefenen, kunt u hier vragen maken. Antwoorden zijn ook toegevoegd.

Hoofdstuk 6: cases

In een drietal cases gaat u aan het werk met praktische opdrachten waarin u kunt toetsen of u de cursuslessen en de lesstof heeft begrepen. Dit is een goede voorbereiding voor het examen.

Hoofdstuk 7: casus particulier terrein

De casus in hoofdstuk 7 is bedoeld als een oefening aan de hand van een bestaande praktijk-situatie. Deze casus hoeft u niet voor het examen te kennen.

1. CERTIFICERINGSEISEN NIVEAU 1

De cursus 'Certificering Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, niveau 1' geeft invulling aan de certificeringseisen die gesteld worden aan een medewerker/meewerkend voorman in verband met het werken volgens de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen.

Het doel van deze cursus is dat de deelnemer aantoonbaar deskundig en zorgvuldig kan handelen in het kader van de Flora- en faunawet, of preciezer geformuleerd: in het kader van de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen.

De eisen worden getoetst in de vorm van een examen aan het eind van deze cursus. Onder het tabblad examen vindt u hierover informatie. Het complete examendocument kunt u terugvinden op de site van IPC Groene Ruimte (www.ipcgroen.nl).

Eisen aan niveau 1 (medewerker/meewerkend voorman)

Een bedrijf/organisatie moet per werklocatie minimaal één gecertificeerde medewerker inzetten.

Deelnemers die de cursus niveau 1 volgen, moeten na afloop van de cursus operationele risico's kunnen signaleren. Voor dit niveau gelden de volgende eisen, onderverdeeld naar vier hoofdonderdelen.

1. context van de Flora- en faunawet

De medewerker/meewerkend voorman:

- kent de wet betreffende soortbescherming, zorgplicht en de daarbij horende verbodsbepalingen
- kent de begrippen bestendig beheer, ontheffing en gedragscode

2. kennis van beschermde flora en fauna

De medewerker/meewerkend voorman:

- kan soorten die in heel Nederland beschermd zijn, herkennen op basis van de speciaal voor deze opleiding ontwikkelde soortenlijst. De medewerker moet:
 - de aanwezigheid van planten- en diersoorten per beheergroep (bijvoorbeeld ruigte) kunnen vaststellen
 - de vaste rust- en verblijfplaatsen van fauna in het groen kunnen herkennen
 - kennis hebben van het gedrag van fauna (bijvoorbeeld of een soort wel of niet warmteminnend is)

3. kennis van zorgvuldig handelen en werktechnieken

De medewerker/meewerkend voorman:

- heeft kennis van beschermingszones en het toepassen van markeringen en beveiligingstechnieken
- kan machines juist afstellen (gericht op het voorkomen/beperken van nadelige effecten), onder andere de maaihoogte en de bandenspanning
- kan de volgorde van werken op een locatie (aanwezigheid) en de werkrichting bepalen
- kan op uitvoeringsniveau calamiteiten signaleren

4. communicatie en werkproces

De medewerker/meewerkend voorman:

- kan werkinstructies vertalen naar de praktische toepassing
- weet waarom gekozen is voor een bepaalde werktechniek/werkwijze en kan deze uitleggen aan derden (handhaver of burger)
- draagt informatie over aan medewerkers en direct leidinggevende betreffende:
 - nieuw aangetroffen beschermde flora en fauna
 - calamiteiten waarbij de bescherming van aanwezige flora en fauna (mogelijk) gevaar loopt
 - evaluatie van de uitvoering
- heeft inzicht in de relatie tussen kosten en activiteiten wat betreft tot de Flora- en faunawet

2. FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. Deze wet regelt de bescherming van planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet is gebaseerd op Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn) met als doel: behoud van biodiversiteit.

Waarom wetgeving gericht op behoud van biodiversiteit?

1. We hebben de aarde in bruikleen van onze kinderen.

We dienen zuinig met onze leefomgeving om te springen, zodat de generaties na ons ook kunnen leven op aarde en ervan kunnen genieten.

2. De mens heeft baat bij andere organismen.

Langzaam ontstaat het besef dat we planten en dieren nodig hebben voor ons eigen voortbestaan. Alle organismen op aarde hebben een functie. Belangrijke functies zijn:

- productie van zuurstof
- consumptie/vastleggen van kooldioxide
- ecologisch evenwicht: beperken plagen en invasies

3. De mens deelt de aarde met andere organismen.

De mens heeft de neiging alles vanuit een economisch en egoïstisch perspectief te zien. Planten en dieren verdienen echter net zo goed een plaats op aarde als de mens. Dit betekent dat er ook ruimte (een leefomgeving) beschikbaar moet blijven voor planten en dieren, waarbij voortbestaan van de soorten is gegarandeerd.

Doelstelling wet

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is "Nee, tenzij". Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan alleen onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. Daarnaast stelt de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de eigen waarde).

De Flora- en faunawet is een kaderwet die het jaar rond geldt. De wet geeft dus een kader aan en zegt niet welke concrete activiteiten wel en niet zijn toegestaan. De wet regelt onder meer beheer, schadebestrijding, jacht, handel, bezit en andere menselijke activiteiten die een schadelijk effect kunnen hebben op beschermde soorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en faunawet zijn als beschermde soorten aangewezen:

- een aantal inheemse plantensoorten
- alle van nature in Nederland voorkomende zoogdiersoorten (behalve de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis)
- alle van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten
- alle van nature in Nederland voorkomende amfibie- en reptielsoorten
- een aantal van nature in Nederland voorkomende vissoorten
- een aantal overige inheemse diersoorten
- een aantal uitheemse dier- en plantensoorten

De betreffende beschermde soorten worden bij alle gedragscodes in de bijlagen genoemd.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend.

De zorgplicht betekent in de praktijk dat er invulling gegeven wordt aan onderstaande aandachtspunten (in volgorde van belangrijkheid):

1. voorkomen dat er schade wordt toegebracht aan flora en fauna
2. beperken van toebrengen van schade aan flora en fauna
3. ongedaan maken van toegebrachte schade

Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verbodsbepalingen houden onder andere in dat (beschermde) planten niet geplukt mogen worden en dat dieren niet gedood, verwond of gevangen mogen worden. Ook de plaatsen waar dieren verblijven zijn beschermd, evenals de verschillende stadia waar de dieren zich in kunnen bevinden (rups, pop, larve, ei, kuiken). Het uitzetten van dieren of planten in de vrije natuur is niet toegestaan, net zomin als het kopen of verkopen van (beschermde) planten of dieren, of producten die van (beschermde) planten of dieren zijn gemaakt.

3. OVERTREDING EN HANDHAVING

Op het moment dat je je als bedrijf of persoon niet houdt aan de wetgeving in Nederland, kun je worden gestraft in de vorm van een boete of straf. Dit is ook het geval bij overtredingen in het kader van de Flora- en Faunawet.

Wanneer volgt er een boete?

De Flora- en faunawet is een wettelijk kader dat bestaat uit verboden en geboden. Een voorbeeld van een verbod is: 'Het is verboden een beschermde soort te doden'. Een voorbeeld van een gebod is: 'Je moet de zorgplicht invullen'.

Overtreding van de verbods- en gebodsbepalingen kan leiden tot een proces-verbaal.

Wie handhaven de wet?

Voor de Flora- en faunawet treden diverse partijen op als handhavers:

- medewerkers van de Algemene Inspectie Dienst (AID), ofwel de 'politie' van het ministerie van LNV
- medewerkers van de politie: de agent
- medewerkers van diverse organisaties die zijn opgeleid als 'groene BOA' of flora en fauna BOA (BOA = Buitengewoon Opsporing Ambtenaar)

Boete en aansprakelijkheid

Een overtreding wordt afgehandeld op basis van de Wet Economische Delicten. Een overtreding is bijvoorbeeld het afmaaien van een beschermde rietorchis. De persoon die de overtreding begaat wordt persoonlijk beboet. In de verdere strafvervolging wordt uitgezocht onder welke omstandigheden de overtreding heeft plaatsgevonden en wie/welke partij er nog meer aansprakelijk is. Dit kunnen zijn:

- de werkgever en of de vertegenwoordiger van de werkgever (uitvoerder)
- de adviserende partij en/of directie voerende partij
- de opdrachtgevende instantie (bijvoorbeeld de beheerorganisatie van een gemeente)
- de eigenaar van de locatie (bijvoorbeeld het bestuur van een gemeente)

De strafvervolging kan resulteren in de volgende boetes:

- een geldboete
- een taakstraf
- stilleggen van het werk
- verplicht herstel van de aangebrachte schade

Als neveneffect van strafvervolging kunnen de volgende bijkomende effecten nog optreden:

- claims van contractpartners, opdrachtgevers of opdrachtnemers
- negatieve publiciteit
- contractbreuk, geen contractverlenging en/of geen nieuwe contracten
- ontslag

Aantoonbaar zorgvuldig handelen

De grootste risico's om een overtreding te begaan vinden plaats tijdens het uitvoeren van werkzaamheden. Een handhaver kan een medewerker aanspreken en vragen stellen over het omgaan met flora en fauna. Het is dan van belang dat aangetoond kan worden dat er sprake is van aantoonbaar zorgvuldig handelen.

Hiervoor gelden de volgende aandachtspunten:

- De betreffende gedragscode moet op de werklocatie aanwezig zijn.
- Het plan van aanpak moet op de werklocatie aanwezig zijn.
- Medewerkers moeten een werkinstructie hebben ontvangen (afgeleide van het plan van aanpak).
- De werkwijze van het plan van aanpak moet in het veld herkenbaar zijn (bijvoorbeeld gebruik van linten als markering van een nestboom of groeiplaats).
- Voor vragen moet duidelijk zijn naar wie doorverwezen moet worden (bijvoorbeeld de uitvoerder).
- Minimaal een van de werknemers beschikt over de betreffende kennis en vaardigheden om de gedragscode toe te kunnen passen (is gecertificeerd).

4. GEDRAGSCODES

Welke voordelen biedt een gedragscode bij het werk in de groenvoorziening? Om daar antwoord op te krijgen, zul je moeten weten waarom gedragscodes zijn ontwikkeld en op welke wijze je deze kunt inzetten bij bepaalde werkzaamheden.

De gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen is een branchegerichte werkinstructie voor het zorgvuldig handelen tijdens het verrichten van bestendig beheer op plaatsen waar vaste rust- en verblijfplaatsen zijn van beschermde flora en fauna.

Uit de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen zijn een paar aandachtspunten gehaald die hier besproken worden.

Zorgplicht en zorgvuldig handelen

Door te werken volgens de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen wordt aantoonbaar invulling gegeven aan de zorgplicht en het zorgvuldig handelen.

De gedragscode is een uitwerking op hoofdlijnen geldig voor heel Nederland.

Bestendig beheer en niet-bestendig beheer

Als er werkzaamheden in de groenvoorziening worden uitgevoerd, is het van belang om vast te stellen of die werkzaamheden vallen onder bestendig beheer of onder niet-bestendig beheer. Dat bepaalt namelijk welke maatregelen genomen moeten worden in het kader van de Flora- en faunawet.

Beheer

Beheer betreft werkzaamheden aan gebouwen, werken en terreinen met als doel het behoud van een bestaande situatie of het geleidelijk ontwikkelen naar een gewenste situatie.

Bestendig beheer

Dit gaat over maatregelen die gericht zijn op het in stand houden van een bepaalde situatie. De werkzaamheden worden met enige regelmaat verricht. Het betreft vaak regulier normaal (cyclisch) onderhoud. Deze werkzaamheden hebben kennelijk niet verhinderd - of er zelfs aan bijgedragen - dat zich beschermde soorten in het gebied hebben gevestigd. Vaak is er een beheers- of onderhoudsplan voor langere termijn. Voorbeelden zijn:

- ramen wassen van een gebouw
- maaien van een wegberm
- uitmaaien van een sloot
- vegen van een fietspad
- dunnen van een bos

Niet-bestendig beheer

Dit gaat over maatregelen die gericht zijn op het herstel van bepaalde situaties of het (geleidelijk) veranderen van situaties. Ook groot onderhoud valt onder niet-bestendig beheer. Voorbeelden zijn:

- vervangen van de dakbedekking van een gebouw
- intensiveren van het maaibeheer
- bloemrijk grasland wordt gazon
- herprofilen van een sloot
- asfalteren van een half verhard fietspad
- vellen van een bos

Bij het verrichten van bestendig beheer op plaatsen waar beschermde flora en/of fauna aanwezig is, moet de gedragscode toegepast worden.

Indien de werkzaamheden niet onder het toepassingsgebied van de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen vallen, zijn er twee keuzemogelijkheden:

1. inzet van een andere gedragscode
2. aanvraag ontheffing bij Dienst regelingen van LNV

Soortbescherming in de praktijk

Ondanks het strikte beschermingsregime biedt de Flora- en faunawet ruimte wat betreft het verrichten van activiteiten op plaatsen waar beschermde soorten leven ('Nee,tenzij'-principe). Daartoe is een verdeling gemaakt in soorten. De lijst met beschermde soorten is opgedeeld in vier categorieën. In het kader staat deze indeling, in volgorde van licht naar zwaar wat betreft de beschermingsgraad.

De lijst met beschermde soorten is als bijlage in de gedragscode opgenomen (zie Gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen, bijlage 2). De tabellen in het kader verwijzen naar de lijsten in die bijlage.

Beschermingsgraad van soorten

- niet beschermd (met name flora): hiervoor geldt de algemene zorgplicht.
- beschermd (met name fauna): hiervoor gelden zowel de algemene zorgplicht als de verbodsbepalingen.
 - Tabel 1: algemene soorten
 - Tabel 2: overige soorten vogels
 - Tabel 3: specifieke soorten

Als er bestendig onderhoud plaatsvindt in groenvoorzieningen en er komen soorten voor van tabel 2, tabel 3 en/of vogels, dan kan de gedragscode worden ingezet. Als de gedragscode niet wordt ingezet, moet een ontheffing aangevraagd worden bij LNV.

Voor de niet-beschermden soorten geldt alleen de zorgplicht. Voor soorten van tabel 1 geldt een vrijstelling van de verboden tijdens het uitvoeren van bestendig beheer. Voor deze soorten geldt de zorgplicht.

Voor het examen moet je ongeveer vijftig planten en dieren kennen en herkennen.

In deze map is een lijst met de betreffende beschermde soorten opgenomen (zie Soortenlijst examen). De lijst bestaat uit afbeeldingen van de planten en dieren en een beschrijving van de vaste rust- en verblijfplaatsen.

Beheerstrategie

In de gedragscode zijn groenvoorzieningen in zeven typen opgedeeld. Deze indeling is gebaseerd op de mogelijke aanwezigheid van (beschermde) flora en fauna. Dit zijn de zogenaamde beheerstrategieën. Voor elk beheerstrategie zijn richtlijnen en aandachtspunten opgenomen voor zorgvuldig handelen in het kader van de Flora- en faunawet. Daarbij is gekeken welke beschermde soorten er in die typen voorkomen en welke maatregelen daarbij horen.

Uitvoeren werkinstructie

De opzichter/uitvoerder maakt een werkinstructie, waarin hij aangeeft hoe de werkzaamheden zorgvuldig uitgevoerd kunnen worden. De medewerker/meewerkend voorman geeft volgens deze werkinstructie invulling aan het zorgvuldig handelen tijdens het uitvoeren van werkzaamheden. Hierbij moet hij rekening houden met een aantal algemene aandachtspunten (zoals

werkrichting, insparing en geluid), om schade aan flora en fauna te beperken (zie Gedragscode Bestendig beheer [gemeentelijke] groenvoorzieningen, bijlage3). Tevens dient hij zorgvuldig om te gaan met vaste rust- en verblijfplaatsen, zoals nesten, groeiplaatsen en holen (zie Gedragscode Bestendig beheer [gemeentelijke] groenvoorzieningen, bijlage 4).

De medewerker/meewerkend voorman moet in dit kader altijd de volgende acties uitvoeren:

- algemeen: zorgvuldig handelen volgens de werkinstructie
- opzoeken en markeren van (bewoonde) verblijfplaatsen, bijvoorbeeld een beschermingszone aanbrengen met roodwit lint rondom een bewoond vogelnest
- werkwijze nabij deze verblijfplaatsen aanpassen, bijvoorbeeld schoffelen in de beschermingszon en het vuil er direct uitharken
- contact opnemen met de opzichter/uitvoerder indien er bijzonderheden zijn (onbekende verblijfplaatsen, calamiteiten, bezoek van een handhaver)

5. OEFENVRAGEN EN ANTWOORDEN

5.1 Vragen

- 1 Wat is de relatie tussen krabbenscheer en groene glazenmaker?
- 2 Wat zijn de verantwoordelijkheden van een aannemer bij de uitvoering van werken als de opdrachtgever geen of onvoldoende informatie aanlevert?
- 3 Moeten alle werknemers in de groenvoorziening kunnen aantonen dat ze gecertificeerd zijn en over een certificaat van een erkend opleidingsinstituut beschikken?
- 4 Welke zeven beheergroepen kent de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen?
- 5 Wat houden de in de Flora- en faunawet benoemde onderdelen Zorgplicht en Zorgvuldig handelen in?
- 6 Is het verstrekken van informatie over aanwezige beschermde soorten op een werklocatie een taak van de opdrachtgevende gemeente?
- 7 Is de Flora- en faunawet van toepassing op het individu of op de soort?
- 8 Hoe controleert de AID of een werk volgens de Flora- en faunawet wordt uitgevoerd?
- 9 Is de Flora- en faunawet alleen van toepassing op de openbare ruimte?
- 10 Is de Flora- en faunawet alleen van toepassing op beschermde planten- en diersoorten?
- 11 Welke vogels zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet?
- 12 Mogen volgens de Flora- en faunawet in het broedseizoen bomen worden gesnoeid?
- 13 Wat is bestendig beheer?
- 14 Is een vogelnest altijd beschermd volgens de Flora- en faunawet?
- 15 Welke beschermde dieren kun je verwonden/doden tijdens het maaien van wegbermen in het voorjaar?
- 16 Hoe kan insporing tijdens het maaien van een wegberm beperkt worden?
- 17 Mag een heestervak waar de brede wespenorchis groeit, geschoffeld worden?

5.2 Antwoorden

- 1 Wat is de relatie tussen krabbenscheer en groene glazenmaker?
De groene glazenmaker is wettelijk beschermd op basis van de Flora- en fauna wet en heeft krabbenscheer nodig om zich voort te planten.
- 2 Wat zijn de verantwoordelijkheden van een aannemer bij de uitvoering van werken indien de opdrachtgever geen of onvoldoende informatie aanlevert?
De aannemer dient in dat geval zelf de nodige informatie in te winnen.
- 3 Moeten alle werknemers in de groenvoorziening kunnen aantonen dat ze gecertificeerd zijn en over een certificaat van een erkend opleidingsinstituut beschikken?
Nee, een werknemer hoeft alleen over een certificaat van een erkend opleidingsinstituut te beschikken als hij alleen werkt en de gedragscode in het werk van toepassing is.
- 4 Welke zeven beheergroepen kent de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen? De gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen kent de volgende zeven beheergroepen:
 - *houtige boombegroeiingen met gras of verharding als ondergrond*
 - *houtige boombegroeiingen met ondergroei*
 - *houtige struweelbegroeiingen*
 - *houtige sierbegroeiingen*
 - *kruidige begroeiingen met jaarlijks intensief onderhoud*
 - *kruidige begroeiingen met jaarlijks extensief onderhoud*
 - *waterbegroeiingen en overgangen land/water*
- 5 Wat houden de in de Flora- en faunawet benoemde onderdelen Zorgplicht en Zorgvuldig handelen in?
Zorgplicht wil zeggen dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun direct omgeving. Zorgvuldig handelen houdt onder andere in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden geen 'wezenlijke invloed' is op beschermde soorten en dat schade aan soorten zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- 6 Is het verstrekken van informatie over aanwezige beschermde soorten op een werklocatie een taak van de opdrachtgevende gemeente?
Ja, het verstrekken van informatie over aanwezige beschermde soorten op een werklocatie is een taak van de opdrachtgevende gemeente.
- 7 Is de Flora- en faunawet van toepassing op het individu of op de soort?
De Flora- en faunawet is van toepassing op de soort. Het kan echter wel zo zijn, dat het verontrusten van een individu invloed heeft op de mogelijke instandhouding van de soort. Daarom is dat dus ook verboden.
- 8 Hoe controleert de AID of een werk volgens de Flora- en faunawet wordt uitgevoerd?
Bij een controle van de AID of een werk dat volgens de Flora- en faunawet wordt uitgevoerd, kijkt de AID-medewerker of er een plan van aanpak, een werkomschrijving en/of een bestek op het werk aanwezig is. Hij controleert tevens of er uitleg van een uitvoerder over zorgvuldig handelen heeft plaatsgevonden. Daarnaast controleert hij of er geen verbodsbepaling wordt overschreden of dreigt overschreden te worden.

- 9 Is de Flora- en faunawet alleen van toepassing op de openbare ruimte?
Nee, de Flora en Faunawet is overal van toepassing, dus niet alleen op de openbare ruimte.
- 10 Is de Flora- en faunawet alleen van toepassing op beschermde planten- en diersoorten?
Nee, er geldt een algemene zorgplicht voor alle in het wild levende planten en dieren. Dit is opgenomen in de Flora- en faunawet.
- 11 Welke vogels zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet?
Alle vogels die van nature in de lidstaten van de EU voorkomen, zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet.
- 12 Mogen volgens de Flora- en faunawet in het broedseizoen bomen worden gesnoeid?
Ja, volgens de Flora- en faunawet mogen in het broedseizoen bomen worden gesnoeid, mits de zorgplicht nageleefd wordt en er geen verbodsbepalingen overtreden worden. Dat houdt in de praktijk in dat er volgens de gedragscode gewerkt moet worden.
- 13 Wat is bestendig beheer?
Bestendig beheer is werk dat uit activiteiten/maatregelen bestaat met als doel de voortzetting van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie. Dit wordt ook wel 'cyclisch beheer' genoemd.
- 14 Is een vogelnest altijd beschermd volgens de Flora- en faunawet?
Een vogelnest is alleen beschermd volgens de Flora- en faunawet als het een bewoond nest is of een nest dat elk jaar opnieuw wordt gebruikt (bijvoorbeeld een ooievaarsnest).
- 15 Welke beschermde dieren kun je verwonden/doden tijdens het maaien van wegbermen in het voorjaar?
Tijdens het maaien van wegbermen in het voorjaar kun je de bodembroedende vogels (bijv. eend), amfibieën (bijv. gewone pad) en zoogdieren (bijv. egels, reekalveren, hazen en muizen) verwonden of doden.
- 16 Hoe kan de insparing tijdens het maaien van een wegberm beperkt worden?
Er zijn diverse mogelijkheden om insparing tijdens het maaien van een wegberm te beperken:
- *niet over de berm rijden (bijvoorbeeld door een maaimachine aan een giek te gebruiken)*
 - *inzet van een lichte machine*
 - *monteren van speciale gazonbanden of extra brede banden*
 - *monteren van een extra set banden*
 - *verlagen van de bandenspanning tot ongeveer 0,5 Bar*
 - *maaien op een droog moment*
- 17 Mag een heestervak waarin de brede wespenorchis groeit, geschoffeld worden?
Ja, een heestervak waar de brede wespenorchis groeit, mag geschoffeld worden op voorwaarde dat het zorgvuldig gebeurt. De brede wespenorchis is algemeen en beschermd (zie tabel 1 van bijlage 2 van de Gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen). Focus op het behoud van concentraties (groepen) en markeer deze (bijvoorbeeld met een vlag of een pilon). Een enkel individu kan/mag sneuvelen.

6. CASES

Case 1: Dunnen bossingel

Medewerkers van de gemeente zijn bezig een bossingel uit te dunnen. Ook de reuzenberenklauw in de vegetatie wordt met de bosmaaier bestreden. Het werk wordt half juni uitgevoerd. Een geïnformeerde AID'er legt het werk stil.

Opdracht

Beantwoord de volgende vragen:

1. Geef aan waarom de AID'er het werk heeft stilgelegd.
2. Wat doet u als de AID'er u opdraagt te stoppen?
3. Waar is de werkinstructie tekort geschoten?

Case 2: Maaien in gemeente Stuifzand

Een medewerker van loonbedrijf Boszicht krijgt de opdracht maaiwerk uit te voeren in de bermen van het buitengebied van gemeente Stuifzand. Hij weet dat zijn baas overleg heeft gehad met de gemeente over het uit te voeren maaiwerk. Zijn baas heeft echter verzuimd hem in te lichten en heeft alleen een werkopdracht verstrekt. Als actief lid van de plaatselijke IVN-afdeling weet hij dat op een aantal plaatsen flora voorkomt uit tabel 1 en 2.

Opdracht

Beantwoord de volgende vragen:

1. Waaraan moet een goede werkinstructie over de Gedragscode Flora- en Faunawet voldoen?
2. Wat moet er precies in de werkinstructie staan?
3. Hoe ga je als 'deskundige' medewerker met dit dilemma om?

Case 3: onderhoud hagen

Je bent werkzaam als medewerker bij bedrijf 'de Groene Oase'. De gemeente Altijdgroen heeft het 'hagenbestek' gegund aan de Groene Oase. Als medewerker krijg je de opdracht de onkruidbeheersing en het knippen van de hagen uit te voeren. Er is een plan van aanpak geschreven, waarin nadrukkelijk aandacht wordt gevraagd voor de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen. Op grond van dat plan van aanpak zijn er werkinstructies opgesteld die je onder ogen krijgt en waar je de nodige aandacht aan moet geven.

Informatie over beschermde soorten

De gemeente heeft beperkte informatie over de aanwezigheid van beschermde flora en fauna beschikbaar gesteld.

- Het is bekend dat er in een aantal hagen vogels broeden (onder andere merel) en dat er in de blokhagen bij de vijver jaarlijks eenden broeden.
- De lokale zoogdierwerkgroep heeft aangegeven dat egels hun winterslaap houden in de blokhagen.
- De plantenwerkgroep heeft tijdens een inventarisatie winterpostelein en gele helmbloem aangetroffen in de haagvoeten.

Plan van aanpak

Bij het bestek hoort het plan van aanpak 'Invulling zorgvuldig handelen', waarin de volgende punten zijn opgenomen.

- In juni wordt de knipbeurt gecombineerd met onkruidbeheersing (beperken verstoring).

- Bewoonde nesten worden gespaard.
- Met de schoffel wordt de haagvoet onkruidvrij gemaakt.
- Er wordt mechanisch geknipt met een motorheggenschaar.
- Het afval wordt bijengeharkt en vervolgens per bedrijfswagen afgevoerd.
- Voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden verzorgt de uitvoerder een werkinstructie 'Invulling zorgvuldig handelen'.

Opdracht 3

Beantwoord de volgende vragen:

1. Welke van de soorten die genoemd zijn in de informatie van de gemeente zijn beschermd conform de Flora- en faunawet?
2. Het is juni en de onderhoudsbeurt knippen en onkruidvrij maken van de haag staat deze week gepland. Er zijn drie medewerkers betrokken bij de uitvoering van dit werk. Wat vind je van de werkinstructie zoals hierna beschreven? Voldoet deze aan de normen die in de gedragscode zijn aangegeven?

De werkinstructie betreft het tegengaan/beperken van verontrusten en doden van beschermde planten en dieren. In de werkinstructie ligt de nadruk vooral op de manier waarop de werkzaamheden uitgevoerd dienen te worden. De volgende richtlijnen gelden hierbij:

- markeringen
- insparing en bodemverdichting
- fysieke aanwezigheid
- geluidsoverlast
- werkrichting
- werkperiode

Checklist/werkinstructie voor zorgvuldig handelen	Onkruidbeheersing + snoeien handelen 15 juni 2008
markeringen	Houd rondom de markeringen voldoende afstand en probeer de rust aldaar zoveel mogelijk te waarborgen.
Insporing en bodemverdichting	I.v.m. de grote hoeveelheid neerslag van de afgelopen tijd, niet met de trekker en aanhanger naast het verharde pad rijden.
Fysieke aanwezigheid	Werk naar de markeringen toe en probeer alles zo snel mogelijk in een werkgang uit te voeren. Maak vooraf een routing.
Geluidsoverlast	Probeer de machines zo rustig mogelijk te bedienen en kom niet telkens naar dezelfde plek terug.
Werkrichting	Werk vanaf het pad naar achteren, zodat soorten gemakkelijk kunnen ontsnappen.
Werkperiode	In juni broeden veel soorten. Wees alert en handel bij signalering van nesten als bij de markeringen.
Gefaseerd werken	Niet van toepassing.
Gebruik meststoffen en gewasbeschermingsmiddel	Niet van toepassing.

3. Dekt de werkinstructie de bescherming van de egel voldoende? Licht toe waarom wel of niet.
4. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt een hol van vermoedelijk een vos aangetroffen. Wat doet u? Welke stappen onderneemt u naar de uitvoerder toe?

7. CASE PARTICULIER TERREIN

Lees de beschrijving door en bespreek de op het eind toegevoegde vragen en opdrachten.

Informatie

Het te beheren gebied betreft een particulier terrein. Het is een terrein dat gebruikt wordt voor onderwijs in de groene sector. Er worden praktijkgerichte lessen gegeven. Hiervoor zijn onverharde oefenlocaties (zandbakken) aangelegd. Rondom deze oefenlocaties liggen dijktaaluds. Deze zijn begroeid met jonge opslag van grove dennen, berken en een aantal rozen. Verder zijn er stukken met struweel en houtige begroeiingen van grove den. In bijlage 1 staat een kaart van het terrein.

Het terrein heeft geen juridisch beschermde status. Het grenst direct aan een gebied met Vogel- en Habitatrichtlijnen en ligt daarmee dus onder de invloedssfeer van deze richtlijnen. Het terrein wordt gebruikt voor educatieve doeleinden. Er is geen andere aanvullende status (waarvan de Ecologische Hoofdstructuur [EHS] een voorbeeld is) aan het terrein toegekend.

Voor het terrein is een inventarisatie uitgevoerd van de aanwezige flora- en faunasoorten. Deze soorten zijn volgens de indeling van de Flora- en fauna wet ingedeeld in tabel 1, 2, 3 en vogels (zie bijlage 2). Vervolgens is gekeken naar de standplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen van de voorkomende beschermde soorten. Deze 'hotspots' zijn aangegeven op de zoneringskaart (zie bijlage 3). Bij het beheer zal gehandeld worden volgens de gedragscode Bestendig beheer (gemeentelijke) groenvoorzieningen.

Richtlijnen voor de uitvoering

Voor de lijst-1-soorten dient er gehandeld te worden volgens de richtlijnen Zorgvuldig handelen (zie Gedragscode Bestendig beheer, bijlage 3) en de richtlijnen Beschermende maatregelen (zie Gedragscode Bestendig beheer, bijlage 4). Deze richtlijnen gelden ook voor lijst-2-soorten, lijst-3-soorten en vogels, maar voor deze soorten gelden aanvullende beschermende maatregelen.

Lijst-2-soorten	
zoogdieren: eekhoorn	- Bij werkzaamheden aan bomen in de buurt van een eekhoornnest dient een beschermingszone van 10 meter gemarkeerd te worden rond deze bomen. De beschermingszone wordt uitgesloten van werkzaamheden. De nestboom moet behouden worden.
reptielen en amfibieën: alpenwatersalamander levendbarende hagedis groene kikker complex	- geen extra risico's - geen extra risico's - geen extra risico's

vaatplanten: kleine zonnedauw rietorchis waterdrieblad wilde marjolein	- geen extra risico's - Bij de uitvoer van onkruidbestrijding dient de plant beschermd te worden en dient de plant gemarkeerd te worden. - geen extra risico's - Bij de uitvoer van onkruidbestrijding dient de plant beschermd te worden en dient de plant gemarkeerd te worden.
Lijst-3-soorten	
zoogdieren: veldspitsmuis gewone dwergvleermuis	- geen extra risico's - geen extra risico's
reptielen en amfibieën: hazelworm	- Vermijden van maatregelen in de winterperiode rondom de 'arbeiderswoning', dus geen uitvoer van maatregelen in de periode van oktober tot maart.

Vogels

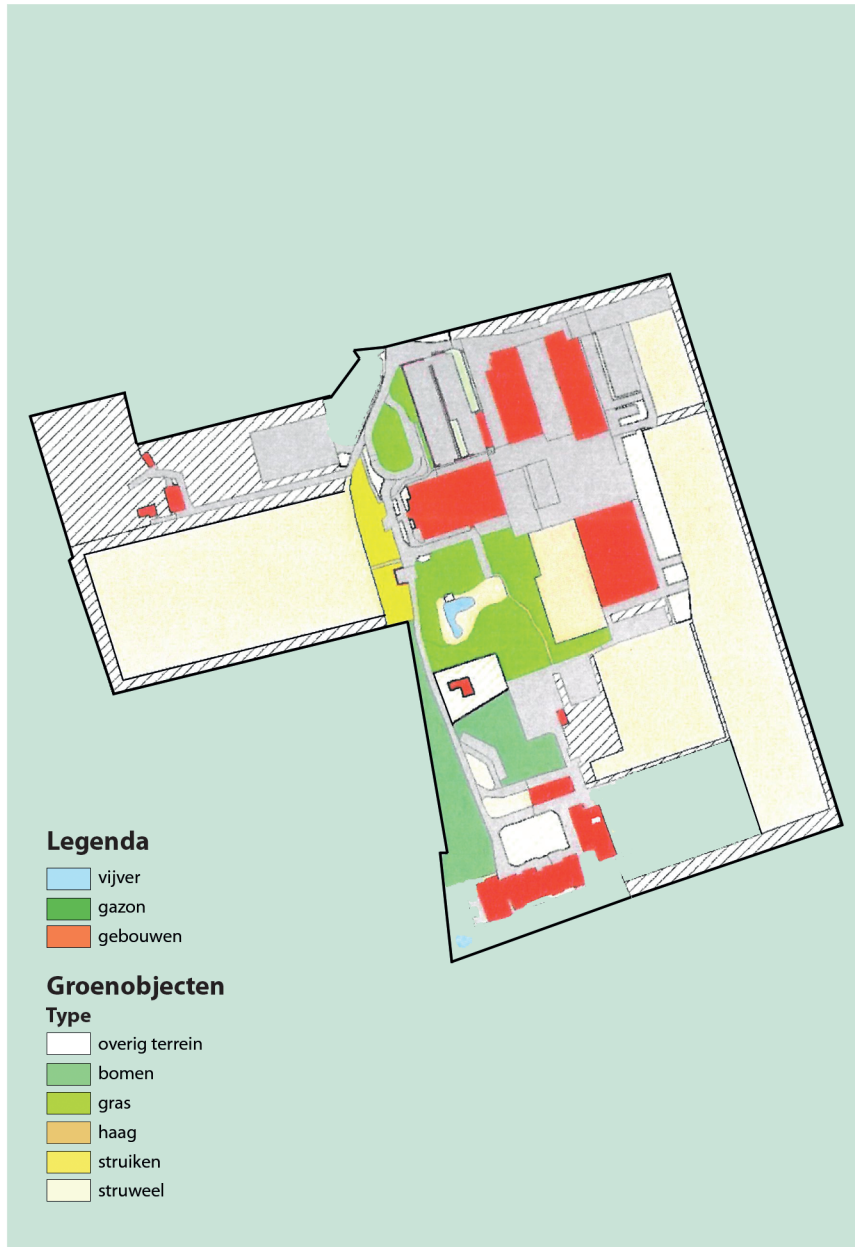
Bij alle voorkomende vogelsoorten dienen alle vaste rust- en verblijfplaatsen te worden beschermd door een beschermingszone rondom deze bomen te markeren, waarbij de werkaafstand tot de rustplaats minimaal 10 meter bedraagt. De beschermingszone wordt ten tijde van het broedseizoen uitgesloten van werkzaamheden. De nestbomen moet behouden blijven.

Vragen en opdrachten

1. Wat heeft een werknemer minimaal nodig om volgens de gedragscode te kunnen werken?
2. Wat doet u wanneer u in het werk met beschermde soorten wordt geconfronteerd die niet op de werkkaart staan vermeld (en dus feitelijk nieuw zijn)?
3. U krijgt de opdracht om jaarlijks extensief te maaien op het beschreven terrein.
 - Kies daartoe zelf de locaties.
 - Beschrijf welke activiteiten u gaat uitvoeren.
 - Beschrijf wat u gaat doen aan zorgvuldig handelen en waarom u dat gaat doen. Houd daarbij rekening met de maaiperiode (gebruik hierbij de risicokalender uit bijlage 4), de maaimethode en de omgang met het maaisel.
4. Hoe gaat u om met flora- en faunasoorten die tijdens het werk worden geconstateerd?
5. In bijlage 5 staat een registratieschema van onuitgevoerd werk. Hoe en waar kunt u dit schema gebruiken?

BIJLAGE 1

TERREINKAART PARTICULIER TERREIN

BIJLAGE 2

INVENTARISATIE VAN DE SOORTEN

A = GEHELE TERREIN
 B = RONDOM VIJVERS (+ BOSGEBIED ALS OVERWINTERING)
 C = GEBIED MET OUD BOS (GROVE DEN, EIK, BERK)
 D = WARME VOEDSELARME KRUIDENBERMEN
 E = GEBOUWEN
 F = RONDOM BEDRIJFSWONING

Lijst-2-soorten

zoogdieren

C eekhoorn

reptielen en amfibieën

B alpenwatersalamander

D levendbare hagedis

B groene kikker complex

vaatplanten

G kleine zonnedauw

B rietorchis

B waterdrieblad

A wilde marjolein (plaatselijk)

Lijst-3-soorten

reptielen en amfibieën

F hazelworm

Vogels

A merel

C grote bonte specht

C goudvink

A zwartkop-, pimpel-, en koolmees

C boomklever

C boomkruiper

C bosuil

A fitis en/of tjiftjaf

C grauwe en bonte vliegenvanger

A putter

A appelvink

A heggenmus

A ekster

A witte kwikstaart

A roodborstje

A groenling

A zanglijster

A houtduif

A kauw

A zwarte kraai

A staartmees

A winterkoning

EEKHOORN

ALPENWATERSALAMANDER

LEVENDBARENDE HAGEDIS

HAZELWORM

GEWONE DWERGVLEERMUIS

RIETORCHIS

WILDE MARJOLEIN

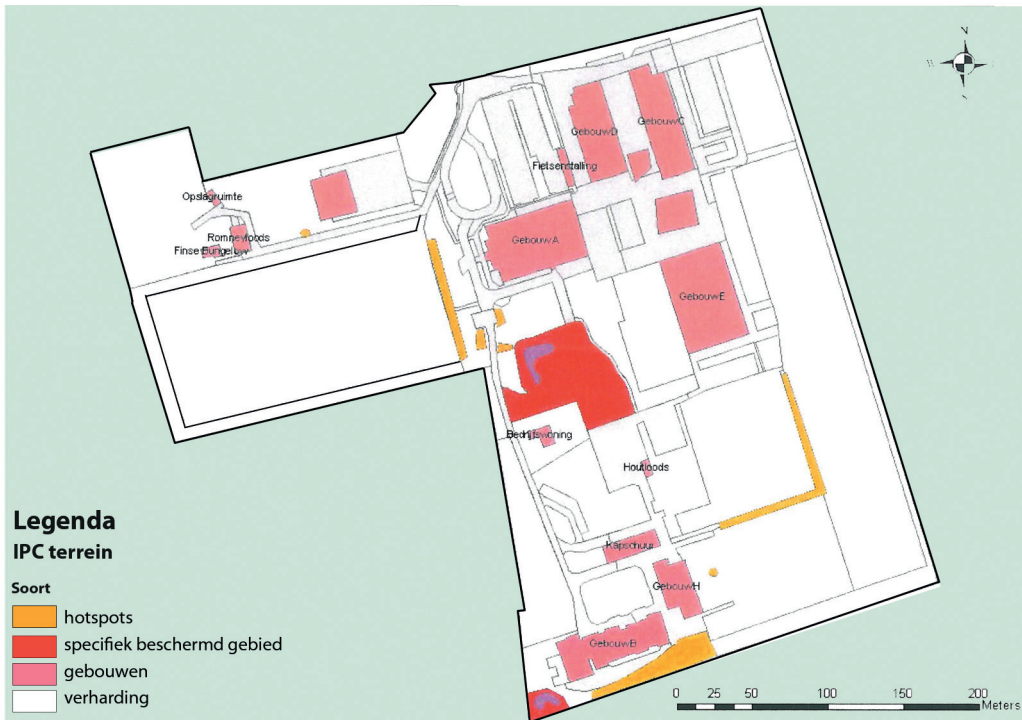

KLEINE ZONNEDAUW

WATERDRIEBLAD

BIJLAGE 3 ZONERINGSKAART

BIJLAGE 4 RISIKOKALENDER

BEHEERMAATREGELEN	JAN	FEB	MA	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
MAAIEN												
EXTENSIEF MAAIEN	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1	3	3
ONKRUIDBESTRIJDING												
MECHANISCHE ONKRUIDBESTRIJDING AAN BEPLANTING	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1
HANDMATIGE ONKRUIDBESTRIJDING AAN BEPLANTING	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1
SNOEIEN, SCHEREN EN KNIPPEN												
BEGELEIDINGSSNOEI	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
ONDERHOUDSSNOEI	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
SNOEIEN STRUIKBEPLANTING	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
KNIPPEN/SCHEREN VAN HAGEN EN BEPLANTING	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1
AFPLAGGEN OEVER	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	1	3

- 1 ACCEPTABEL RISICO
- 2 BETREKKELIJK RISICO
- 3 ONACCEPTABEL RISICO

BIJLAGE 5

REGISTRATIESCHEMA VAN ONUITGEVOERD WERK

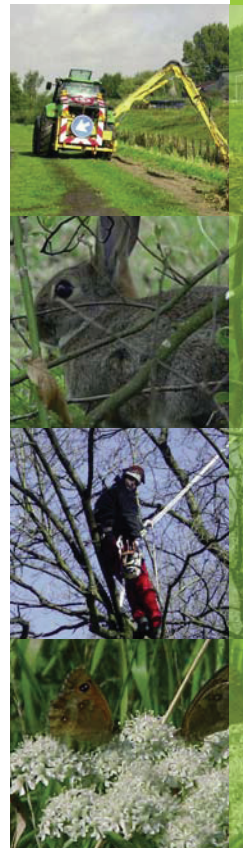
DATUM	ONUITGEVOERD WERK	REDEN	MOGELIJKE DATUM VAN UITVOER

Gedragscode

BEHEER GROENVOORZIENINGEN

Gedragscode

GEDRAGSCODE

Bestendig beheer groenvoorzieningen

juni 2008

Geldigheidstermijn: 2007 t/m 2012

COLOFON

De gedragscode is ontwikkeld in opdracht van:

Vereniging Stadswerk Nederland, Vakgroep Groen, Natuur en Landschap
Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG)

De gedragscode is opgesteld door:

Eco Consult - Groen, Milieu & Management
IPC Groene Ruimte, Business Unit Advies

Auteurs: Ing. R.H.J. Borst en Ing. R. Sprong

**De gedragscode is ingevuld in samenspraak met de volgende klankbord-
groep:**

Stadswerk, R.M. Mulder
Stadswerk, H.D. van der Kamp
Gemeente Leiden, J. Groos
Gemeente Lelystad, A. van der Veen
Gemeente Opsterland, M. Tiekink
Gemeente Rotterdam, N. de Zwarte
Koninklijke Ginkel Groep, W.A. van Ginkel (namens de VHG)
Quercus Boomverzorging B.V., R.A.C. van Dijk (namens de NVB)

En met dank aan de gemeenten Den Haag en Amsterdam

Vraagbaak Gedragscode bestendig beheer groenvoorzieningen:

Vereniging Stadswerk
Postbus 416
6710 BK Ede
(0318) 692721
www.stadswerk.nl

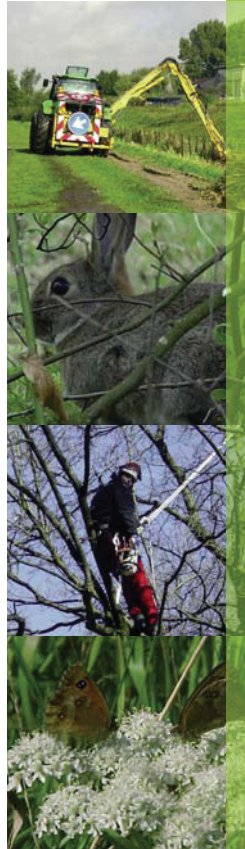
Contactadres Natuurwetgeving:
Ministerie van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)
LNV loket:
(0800) 2233322
www.hetInvloket.nl

juni 2006

Deze gedragscode is eigendom van de Vereniging Stadswerk Nederland en de Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt voor commerciële doeleinden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder toestemming van de eigenaren.

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
1 KADER	5
1.1 Aanleiding.....	5
Gedragscode	6
Ontheffing	7
1.2 Toepassing gedragscode groenvoorzieningen	7
Reikwijdte van de gedragscode.....	7
Vormen van bescherming	7
Algemene zorgplicht	8
Zorgvuldig handelen.....	8
1.3 Taakverdeling	9
Opdrachtgever - Gemeente	9
Opdrachtnemer - Gemeentelijke uitvoeringsdienst, aannemer	9
2 WERKVOORBEREIDING	10
2.1 Stappenplan	10
2.2 Plan van aanpak	11
Deskundigheden betrokken medewerkers	11
Risicoanalyse	12
Risicomanagement.....	13
Registratie van gegevens	13
Evaluatie	14
3 RICHTLIJNEN PER BEHEERCATEGORIE.....	15
Bijlage 1 Artikelen Flora- & faunawet	19
Bijlage 2 Beschermde soorten (per juni 2005).....	20
Bijlage 3 Richtlijnen voor zorgvuldig handelen	24
Bijlage 4 Richtlijnen beschermende maatregelen	27

Inleiding

Deze gedragscode is van toepassing op de uitvoering van werkzaamheden in groenvoorzieningen. Het betreft een uitwerking van het bestendig beheer in het kader van de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet is sinds 2002 van toepassing. Het is een kaderwet betreffende de duurzame instandhouding van wilde planten en dieren in Nederland.

Handelen volgens deze gedragscode is alleen vereist indien (mogelijk) beschermde soorten voorkomen in de groenvoorzieningen en onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. Door te handelen volgens deze gedragscode wordt schade aan (lokale) populaties van beschermde dieren en planten voorkomen of tot een minimum beperkt.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt ingegaan op het kader, dit betreft uitleg over de wetgeving, soortbescherming en de relatie met het beheer van groenvoorzieningen. In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de werkvoorbereiding, uitgewerkt in een beknopt stappenplan, inclusief risicoanalyse, rapportage en verslaglegging lopende het uitvoeren van de werkzaamheden en de terugkoppeling naar de opdrachtgevende gemeente. De uitwerking van het bestendig beheer vindt plaats in hoofdstuk 3. Het betreft algemene aandachtspunten en specifieke onderdelen per beheercategorie.

Doelgroep

Deze gedragscode is bestemd voor alle partijen die zijn betrokken bij de uitvoering van werkzaamheden in groenvoorzieningen.

1 KADER

1.1 Aanleiding

Iedere Nederlander heeft een algemene zorgplicht aangaande de bescherming en instandhouding van wilde flora en fauna. Dit geldt voor alle soorten en specifiek voor beschermde soorten zoals verwoord in de Flora- en faunawet. In bijlage 1 zijn de algemene zorgplicht (artikel 2) en de algemene verbodsbepalingen opgenomen die gelden voor beschermde soorten (artikel 8 t/m 14).

In februari 2005 heeft het ministerie van LNV een opdeling in beschermingsgraad gemaakt. De beschermde Nederlandse wilde planten en dieren zijn in 4 categorieën onder te verdelen (zie tekstblok en bijlage 2).

Overzicht beschermde status flora en fauna van Nederland

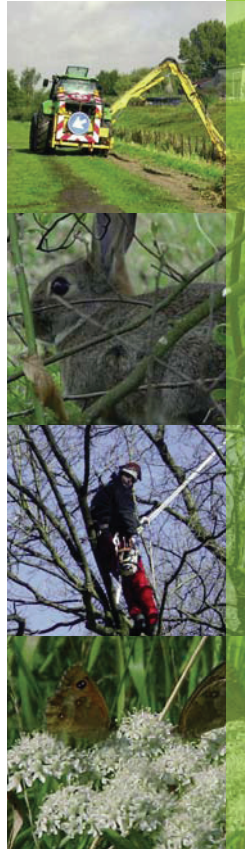
- Niet beschermd (met name flora)
- Beschermd (met name fauna)
 - Tabel 1: Algemene soorten
 - Tabel 2: Overige soorten
 - Tabel 3: Specifieke soorten
 - Vogels

Voor tabel 1 beschermde soorten geldt evenals bij de niet beschermde soorten de algemene zorgplicht en een vrijstelling indien er sprake is van bestendig beheer. Onder de juridisch zwaarder beschermde soorten vallen de tabel 2 en 3 soorten en alle vogels. Voor deze soorten geldt bij de uitvoering van bestendig beheer dat moet worden gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode of conform een door LNV verleende ontheffing.

Naast beschermde soorten bestaan er ook Rode lijst-soorten. Dit zijn soorten die bedreigd of kwetsbaar zijn, of sterk achteruit zijn gegaan in aantal. Rode lijst-soorten, voor zover deze niet opgenomen zijn in de tabellen met beschermde soorten, hebben geen juridisch beschermde status en vallen in principe buiten deze gedragscode. In de praktijk kan een opdrachtgevende gemeente ook voor deze soorten beschermde maatregelen vereisen (en geeft daarmee invulling aan het beleid van LNV).

Voor ruimtelijke ontwikkelingen, aanleg en beheer zijn 2 procedures beschikbaar inzake de afstemming van de voorgenomen handelingen met de Flora- en faunawet:

- gedragscode
- ontheffing

Gedragscode

Een gedragscode is een branchegerichte werkinstructie voor het zorgvuldig handelen tijdens het verrichten van bestendig beheer op plaatsen waar vaste rust- en verblijfplaatsen zijn van beschermde flora en fauna. Een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode geldt voor 5 jaar voor alle in de gedragscode beschreven beheercategorieën binnen de branche die de gedragscode heeft opgesteld.

Bestendig beheer betreft voortzetting van het (reguliere) onderhoud gericht op behoud van de bestaande situatie. De werkzaamheden worden al langer op deze manier uitgevoerd en hebben kennelijk niet verhinderd, of zelfs bijgedragen aan de vestiging van beschermde soorten. Daarbij komt dat de werkzaamheden geen nadelige effecten op de aanwezige beschermde soorten mogen hebben. Indien onderhoudsmaatregelen niet meer plaatsvinden c.q. op een andere wijze gaan plaatsvinden, verandert het leefgebied en kunnen aanwezige soorten verdwijnen.

Voorbeelden van bestendig beheer zijn:

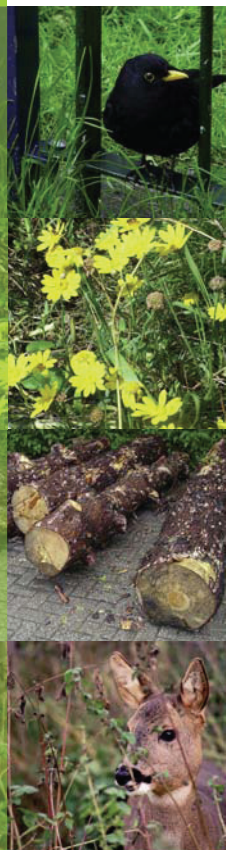
- jaarlijks maaien van een wegberm in een bepaalde periode
- schoffelen van een heestervak
- begeleidingssnoei in een laanbeplanting
- uitmaaien van een sloot/slootoever in de nazomer

Voorbeelden van niet bestendig beheer zijn:

- omvorming van een heestervak naar gazon
- aanbrengen beplanting in een grasberm
- kappen van een laanbeplanting
- baggeren (verwijderen van de modderlaag en onderwater herprofilieren)
- dempen van een sloot

Indien er sprake is van beschermde dier- en plantensoorten en de gedragscode wordt nageleefd, hoeven betrokken partijen geen ontheffingsaanvraag voor het beheer per locatie aan te vragen bij het Ministerie van LNV. Er geldt daarmee een vrijstelling van de ontheffingsplicht.

Ondanks het toepassen van een gedragscode blijft de juridisch beschermde status van soorten ten allen tijde gelden. Het bewust of onbewust verontrusten, beschadigen of doden van beschermde flora en fauna (verwoord in de artikelen 8 t/m 14 van de Flora- en Faunawet, zie bijlage 1) kan tot vervolging leiden. In dergelijke gevallen zal het om een aansprakelijkheidskwestie gaan waarbij in eerste instantie de veroorzaker aansprakelijk wordt gesteld en wordt beboet door Justitie.

Ontheffing

Indien er een ingreep moet plaatsvinden in een gebied waar beschermde soorten voorkomen en het betreft maatregelen die niet onder bestendig beheer onder te brengen zijn, moet er per activiteit of project een ontheffing bij het ministerie van LNV worden aangevraagd. Een ontheffingsaanvraag wordt door de opdrachtgevende gemeente verzorgd en vereist een gedegen voorbereiding met de inzet van een ter zake deskundig ecoloog. Een ontheffing geldt veelal voor 1 project en heeft een beperkte geldigheidsduur.

Voorbeelden van ontheffingsplichtige werkzaamheden zijn:

- kappen van een laanbeplanting waarin een reigerkolonie zit
- dempen van een sloot waarin de kleine modderkruiper zit

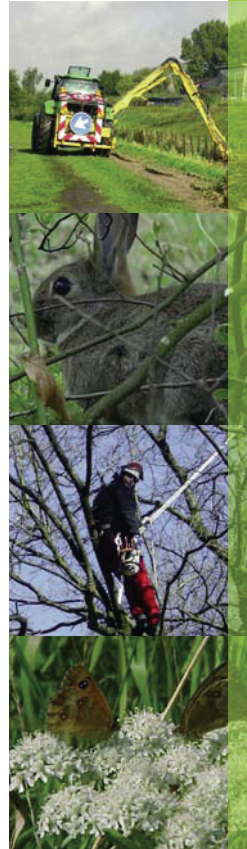
1.2 Toepassing gedragscode groenvoorzieningen

Reikwijdte van de gedragscode

Deze gedragscode is van toepassing op de uitvoering van werkzaamheden in groenvoorzieningen. Het betreft onder meer het beheer van stadsparken, wegbermen, watergangen en laanbeplantingen binnen en buiten de bebouwde kom. In tegenstelling tot natuurterreinen geldt veelal een meervoudige doelstelling waarbij natuur een ondergeschikte rol speelt.

Groenvoorzieningen kunnen echter deel uitmaken van gebieden met een wettelijke natuurstatus (verwoord in de Natuurbeschermingswet). Voor deze gebieden geldt, aanvullend op de Flora- en faunawet en deze gedragscode, tevens een kader zoals verwoord in het gebiedsbeheerplan (zie oranje kolom in onderstaande tabel). Daarnaast is het mogelijk dat vanuit rijksbeleid of lokaal beleid (via een vastgesteld beleidsplan of bestemmingsplan) gebieden een bijzondere/waardevolle status hebben. Ook deze status kan leiden tot een aanvullend kader op deze gedragscode. Dit dient bekend gemaakt te worden aan de opdrachtnemer (uitvoerende partij) als aanvullende beschermende handelingen gewenst zijn.

Soortstatus	Gebiedsstatus (natuurstatus)			
	Geen wettelijke status		Geen wettelijke status	
	Geen	Waardevol op basis van beleid: b.v. gemeentelijke natuurstructuur	Nationaal: Natuurbeschermingswet gebied	Europees: Richtlijngebied HRL/VRL
Niet beschermd	Algemene zorgplicht Flora- en faunawet		Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet Uitvoeren Beheerplan Natuurbeschermingswet	
Bedreigd (Rode lijst)				
Tabel 1: algemeen beschermd				
Tabel 2: overig beschermd	Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet		Uitvoeren Beheerplan Natuurbeschermingswet Biotoopbeheer o.l.v. deskundige	
Tabel 3: specifiek beschermd				
Vogels				

Vormen van bescherming

De wet kent twee vormen van soortbescherming voor het beheer gekoppeld aan de juridische status:

- Algemene zorgplicht.
- Zorgvuldig handelen.

Beide methoden vormen een onderdeel van deze gedragscode.

Algemene zorgplicht

De algemene zorgplicht houdt in dat flora en fauna worden gerespecteerd. Het doden, verontrusten en/of beschadigen van alle aanwezige wilde flora en fauna wordt voorkomen of zoveel mogelijk beperkt.

Zorgvuldig handelen

Deze vorm van soortbescherming is gekoppeld aan de soorten met een zwaarder beschermde juridische status (tabel 2 t/m 3 en alle vogels). Er dient invulling te worden gegeven aan zorgvuldig handelen bovenop het uitvoeren van bestendig beheer.

In de praktijk betekent dit dat zorgvuldig uitgevoerde reguliere beheermaatregelen afgestemd op aanwezige beschermde flora en/of fauna blijvend kunnen plaatsvinden in groenvoorzieningen.

1.3 Taakverdeling

Bij het onderhoud van groenvoorzieningen in relatie tot het behoud van soorten hebben zowel opdrachtgever als opdrachtnemer een eigen, op elkaar afgestemde, rol. In algemene zin betreft dit:

Opdrachtgever: Gemeente

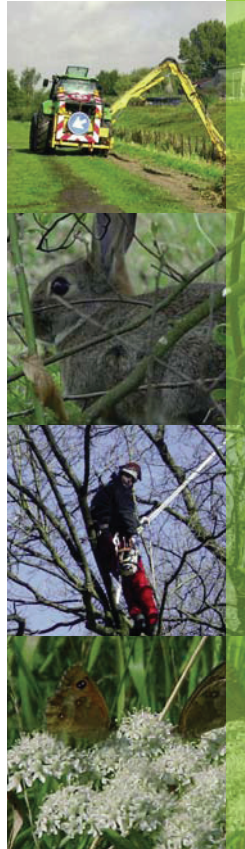
De opdrachtgevende gemeente werkt volgens de leidraad behorende bij deze gedragscode. In de leidraad zijn onder meer de volgende items verwoord:

- Zoneringsdocument met kaart waaruit blijkt waar specifieke natuurgebieden liggen (wettelijk beschermd, lokaal waardevol, O-status).
- Informatie over de aanwezigheid van bijzondere soorten, beschermingsstatus per soort en hoe deze soorten te beschermen, te behouden of te ontwikkelen (soortbescherming).
- Beheerplan, werkplan of bestek met daarin de gewenste maatregelen om de terreindoelstelling te bereiken (terreinbeheer).
- Monitoring en evaluatie.
- Met LNV afhandelen van calamiteiten waardoor soortbescherming in gevaar is gekomen.

Opdrachtnemer: Gemeentelijke uitvoeringsdienst, aannemer

De uitvoerende partij werkt volgens deze gedragscode, hierin zijn de volgende items uitgewerkt:

- Aantoonbare deskundigheid op het gebied van flora en fauna in relatie tot het verrichten van onderhoudswerk in het gemeentelijk groen.
- Toepassen gedragscode voor zorgvuldig beheer van gemeentelijke groenvoorzieningen.
- Gebruik maken van de informatie van de opdrachtgever: waar komen welke beschermde soorten voor.
- Opstellen van een plan van aanpak met daarin uitgewerkt:
 - Onderhoudsacties conform het plan/bestek van de opdrachtgever.
 - Uitwerking algemene zorgplicht.
 - Uitwerking algemeen zorgvuldig handelen.
 - Uitwerking specifiek zorgvuldig handelen afgestemd op het type groenvoorziening.
- Rapportage en evaluatie van het uitgevoerde onderhoud: registratie aangetroffen beschermde planten en dieren (gekoppeld aan uitvoering van de maatregelen) en terugkoppeling naar de opdrachtgever.
- Signalering van calamiteiten die het naleven van de gedragscode (tijdelijk) onmogelijk maken en terugkoppeling naar opdrachtgever.

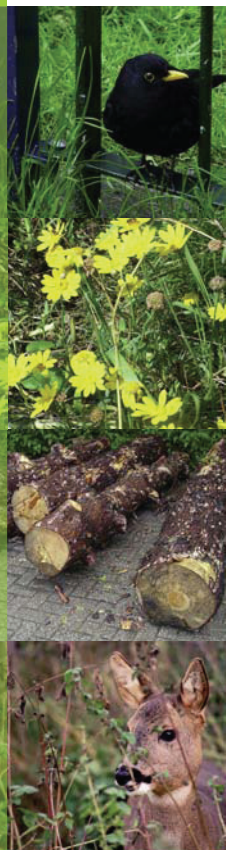

2 WERKVOORBEREIDING

Voordat met de uitvoering van bestendig beheer gestart kan worden dient het in paragraaf 2.1 beschreven stappenplan doorlopen te worden. Hiermee wordt onder meer vastgesteld of de gedragscode noodzakelijk is en of het de juiste gedragscode is betreffende de uitvoering van het onderhoud aan het groen.

2.1 Stappenplan werkvoorbereiding

1. Opdrachtnemer dient informatie te ontvangen over de natuurstatus van het gebied (b.v. een zoneringskaart). Betreft het een groenvoorziening die deel uitmaakt van een gebied met een wettelijk beschermde natuurstatus (opgenomen in de Natuurbeschermingswet, b.v. een Habitatrictlijngebied) dan dient naast deze gedragscode ook het kader behorend bij dit gebied (o.a. gebiedsbeheerplan) voor het uitvoeringstraject gehanteerd te worden. Ook op basis van (lokaal) beleid kan een specifieke natuurstatus voor de werklocatie gelden. Daaruit kunnen extra maatregelen of aandachtspunten voor de uitvoering voortkomen.
2. Opdrachtnemer dient informatie te ontvangen over de gewenste onderhoudsmaatregelen gekoppeld aan de doelstelling van het terrein (bijvoorbeeld versterken van een beheerplan, bestek of werkschrijving).
3. Opdrachtnemer dient actuele informatie te ontvangen over het voorkomen van tabel 2 en 3 soorten (zie bijlage 2) en alle vogels en eventueel de aanwezige Rode lijst-soorten. Het betreft soorten, locaties (vaste rust en verblijfplaatsen) en omvang van de locaties. Indien er geen beschermde soorten voorkomen hoeft deze gedragscode niet gehanteerd te worden.
4. Opdrachtnemer doet in relatie tot het te verrichten onderhoudswerk voorstellen ter bescherming of behoud van de aanwezige beschermde soorten in een plan van aanpak (zie paragraaf 2.2). Voorstellen van de opdrachtgevende gemeente worden overgenomen (deze dienen wel onderbouwd te zijn door een ter zake deskundig ecoloog).
5. Opdrachtnemer laat plan van aanpak vaststellen door opdrachtgever (bijvoorbeeld als onderdeel van een inschrijving).
6. Opdrachtnemer zorgt dat het uitvoerend personeel een instructie krijgt inzake het plan van aanpak en de te verrichten activiteiten.
7. Opdrachtnemer verricht een eventuele inspectie van het terrein voorafgaand aan de uitvoering van onderhoudsmaatregelen (beheercategorie afhankelijk). Rapporteer resultaten en zoekt afstemming met opdrachtgever indien aanvullende acties noodzakelijk blijken.

8. Opdrachtnemer zorgt voor een gedegen bescherming van de aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten.
9. Opdrachtnemer past het plan van aanpak toe tijdens de dagelijks te verrichten onderhoudsmaatregelen.

2.2 Plan van aanpak

Het opstellen van een plan van aanpak vormt een belangrijk onderdeel bij de werkvoorbereiding. Het omvat de risicoanalyse van het uit te voeren bestendig beheer en de daarbij horende werkzaamheden. Met andere woorden, welke aandachtspunten in het kader van de Flora- en faunawet spelen een rol en hoe wordt daarmee omgegaan tijdens de uitvoering van het werk.

Met een plan van aanpak wordt de deskundigheid van de opdrachtnemer op het gebied van bestendig beheer aan de opdrachtgevende gemeente getoond.

Het plan van aanpak bestaat uit de volgende onderdelen:

- De deskundigheid van de in te zetten medewerkers.
- Risico analyse: Welke flora en fauna risico's zijn er in relatie tot het uit te voeren werk?
- Risicomangement: Hoe wordt lopende de uitvoering van het werk met deze risico's omgegaan?
- Registratie: Invulling aantoonbaarheid.

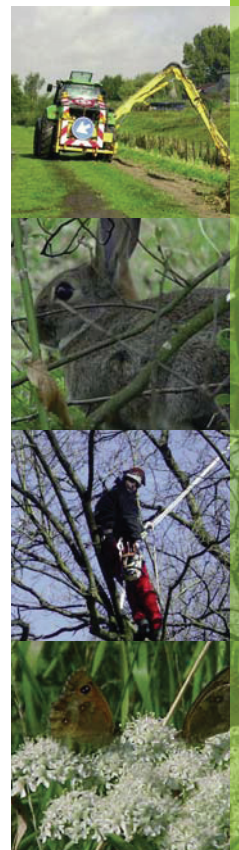
Hieronder volgt een toelichting per onderdeel.

Deskundigheid betrokken medewerkers

Een juiste invulling van de Flora- en faunawet vereist dat medewerkers van een groenbedrijf kennis hebben van inheemse flora en fauna, de beschermingsgraad volgens de wet en de effecten van werkzaamheden op flora en fauna. Onderstaand een beknopte uitwerking van de deskundigheid in kwalificaties gekoppeld aan de werkprocessen.

Bedrijfsleider/Werkvoorbereider

- Aspecten uit de Flora- en faunawet kunnen vertalen naar een plan van aanpak.
- Kennis van onderhoudsmaatregelen en bestendig beheer.
- Kennis van beschermde flora en fauna en hun levenswijze.
- Inzicht in de seizoensverschillen met betrekking tot het voorkomen van flora en fauna.
- Plan van aanpak kunnen opstellen:
 - Risicoanalyses kunnen maken.
 - Risicomangement kunnen uitwerken.

Opzichter/Uitvoerder

- Herkennen van beschermde flora en fauna en hun vaste rust- en verblijfplaatsen.
- Aangeleverde informatie over flora en fauna kunnen interpreteren (onder andere controle checklist).
- Uitvoeren risicomangementment.
- Registreren en terugkoppeling relevante gegevens.

Medewerker (minimaal 1 per ploeg per werklocatie)

- Herkennen van beschermde flora en fauna en hun vaste rust- en verblijfplaatsen.
- Invulling geven aan zorgvuldig handelen, dit betreft onder andere kennis van werktechnieken.
- Relevante informatie over flora en fauna terug kunnen koppelen met uitvoerder.

Deze deskundigheid dient aantoonbaar te zijn middels een certificaat van een erkend opleidingsinstituut (onderdeel van een vakopleiding of als separaat certificaat).

Voorbeeld risicoanalyse

Een boomgroep in een stadspark moet zo snel mogelijk gesnoeid worden. Er staan exemplaren tussen met veel dood hout in de kroon. De gemeente meldt dat er in de boomgroep een grote bonte specht broedt in 1 van de stammen.

Risico-analyse:

- Het snoeien van de boomgroep valt onder bestendig beheer.
- De Flora- en faunawet heeft impact op de uitvoering van de maatregel, de specht is beschermd.
- Kan de snoeiactie deels/geheel plaats vinden? De keuzes zijn:

1. Zorgvuldig handelen mogelijk?
2. Uitstel van het project mogelijk en noodzakelijk?

In samenspraak met de gemeente de uitvoering tot na het broedseizoen doorschuiven (opdrachtgever neemt beslissing over het veiligheidsaspect van de beplanting).

Toepassen kennis: De grote bonte specht is een holenbroeder waarvan het nest door middel van zorgvuldig handelen tijdens de snoeiwerkzaamheden niet verstoord hoeft te worden. In dit voorbeeld gelden de volgende activiteiten:

- Bij aanvang van de werkzaamheden instellen beschermingszone: de boom met de nestholte wordt tijdelijk gemarkeerd (bijvoorbeeld met een signaallint)
- In/nabij de nestboom gelden de volgende aandachtspunten (werkstructuur aan het personeel):
 1. Beperk de fysieke aanwezigheid bij de nestboom, met name nabij de nestholte.
 2. Werk aanvangen bij bomen die het verst weg staan van de nestboom (gewinning door de spechten).
 3. Beperk schokgolven in de boom o.a. veroorzaakt door het afzagen of afvoeren van takdelen nabij/in de boom met de nestholte.
Het inzetten van bijvoorbeeld een hoogwerker met telescoop giek kan hierbij uitkomst bieden.
- Nadat de werkzaamheden gereed zijn: verwijderen van de markering.

Risicoanalyse

De risicoanalyse is een onderdeel van het plan van aanpak. Dit onderdeel besteed aandacht aan WELKE risico's zich voordoen en wat de bedrijfsstrategie hierbij is. Het plaats laten vinden van het onderhoud vormt het uitgangspunt. De risicoanalyse omvat de volgende items:

- Inventariseren van de onderhoudsactiviteiten per beheergroep die worden beïnvloed door (mogelijk) aanwezige beschermde flora en fauna (toepassen van de gemeentelijke informatie zoals kaartmateriaal met daarop vaste rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten en een zonering qua risico's op het voorkomen van beschermde flora en fauna).
- Afwegen van keuzemogelijkheden qua uitvoering:
 - planningsruimte
 - mogelijke werktechnieken
 - deels uitvoerbaar/niet uitvoerbaar binnen de contractbepalingen van de gemeente
- Welke noodzakelijke extra handelingen moeten verricht worden om overige risico's nader in beeld te brengen (b.v. terreininspectie voorafgaand aan de uitvoering).

Risicomanagement

HOE met de risico's om te gaan staat beschreven in dit onderdeel van het plan van aanpak. Dit onderdeel geeft invulling aan het zorgvuldig handelen:

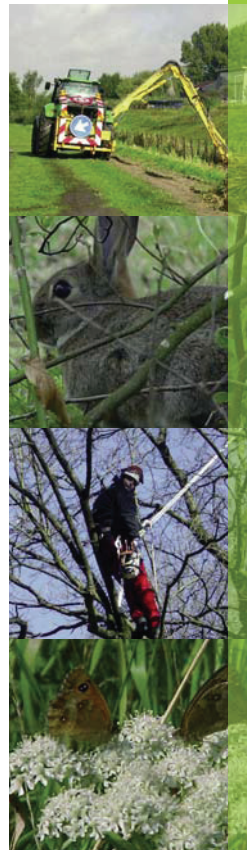
- Opstellen planning: uitzetten werkzaamheden in de tijd en vertaalslag uitvoeringsperiode naar aandachtspunten voor het uit te voeren werk.
- Vertaalslag aandachtspunten voor het uit te voeren werk naar invulling personeel (deskundigheid), werktechniek en te gebruiken materieel.
- Hoe worden de algemene voorzorgsmaatregelen ingevuld (b.v. insporingsdiepte). Zie voor aandachtspunten en richtlijnen bijlage 3.
- Hoe worden de te beschermen locaties beveiligd: b.v. vaste rust- en verblijfplaatsen. Zie voor richtlijnen bijlage 4.
- Welke instructie moeten de medewerkers krijgen.
- Ruimte creëren voor het bijsturen van het werkproces op basis van nieuwe veldinformatie.
- Terugkoppeling met de opdrachtgever van de gemeente.

Registratie van gegevens

Registratie en evaluatie vormen een vast onderdeel van het zorgvuldig beheer en onderhoud van gemeentelijke groenvoorzieningen. In het plan van aanpak moet dit onderdeel worden ingevuld. Wat wordt tijdens de uitvoering geregistreerd en hoe wordt het geregistreerd.

Het betreft de volgende onderdelen:

- Registratiewijze en overdracht waarnemingen flora en fauna. Alle waarnemingen worden overgedragen aan de opdrachtgevende gemeente tijdens de oplevering van het werk of volgens een frequentie zoals onderling wordt overeengekomen (b.v. maandelijks). Hiervoor kan de door de opdrachtgever verstrekte kaart en lijst met aanwezige beschermde flora en fauna worden gebruikt.

- Registratiewijze en overdracht informatie over aanpassingen maatregelen/planning tijdens de uitvoering. Indien tijdens de uitvoering moet worden afgeweken van de in het plan van aanpak beschreven beschermende maatregelen, zorgvuldig handelen en/of de uitvoering van de beschreven onderhoudsmaatregelen moet dit in samenspraak met de gemeente of de daarvoor ingestelde directie worden besloten. Alle afwijkingen dienen te worden geregistreerd en te worden gerapporteerd aan de gemeente volgens een van te voren afgesproken frequentie (b.v. wekelijks).
- Registratiewijze niet uitgevoerde werkzaamheden. Dit geeft inzicht in achterwege gebleven onderhoudsmaatregelen die op een later tijdstip nog moeten plaatsvinden (mogelijk meerwerk).

Evaluatie

Tijdens en na afloop van het werk dienen er evaluatiemomenten te zijn. Het is raadzaam om al vroeg in de looptijd van een onderhoudsplan een tussentijdse evaluatie in te lassen en dit op te nemen in het plan van aanpak. Dit voorkomt discussies achteraf. Deze tussentijdse evaluatie kan op initiatief van de opdrachtnemer worden ingelast. Daarnaast dient de opdracht besloten te worden met een evaluatie ter verbetering van het werkproces.

Aandachtspunten tussentijdse evaluatie:

- Zijn de beschermende maatregelen conform contract/afpraak uitgevoerd?
- Functioneren de beschermende maatregelen (beveiliging) naar behoren?
- Wordt invulling gegeven aan zorgvuldig handelen?

Aandachtspunten eindevaluatie:

- Zijn er verbeterpunten voor het plan van aanpak?
- Zijn er verbeterpunten voor de gedragscode (melden bij de vraagbaak)?
- Is er voldoende deskundigheid binnen de organisatie beschikbaar?
- Hoe is de informatie-uitwisseling met de gemeente verlopen; zijn er verbeterpunten?

3 RICHTLIJNEN PER BEHEERCATEGORIE

Op basis van de beschermingsstatus van soorten in de Flora- en faunawet, gekoppeld aan de mogelijke biotoopvariatie van de diverse groenvoorzieningen zijn in dit hoofdstuk 7 beheergroepen geformuleerd en uitgewerkt. Per beheergroep zijn richtlijnen en aandachtspunten opgenomen voor zorgvuldig handelen tijdens de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden. Dit zorgvuldig handelen, betreft specifieke maatregelen aanvullend op het bestendig beheer en gericht op het behoud van aanwezige tabel 2 en 3 soorten en vogels. Nadere informatie over het zorgvuldig handelen (werktechnieken) en de in te stellen beschermingszones bij standplaatsen en vaste rust- en verblijfplaatsen is te vinden in bijlage 3 en 4.

Houtige boombegroeiingen met gazon of verharding als ondergrond

*solitaire bomen
boomgroepen
lanen, straatbeplantingen en rijbeplantingen*

Stappen

Handelingen

Verkenning werkerrein

- *controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren van standplaatsen beschermde flora, bewoonde nesten, in gebruik zijnde boomholtes en dassenburchten*

Markering te beschermen locaties

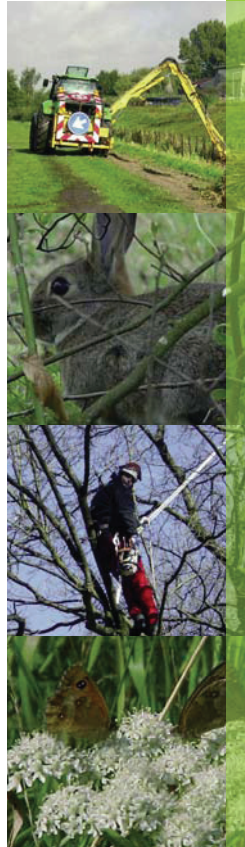
- *beschermingszone rondom holle bomen in gebruik door vogels/vleermuizen*
- *beschermingszone rondom bomen met nesten die in gebruik zijn*
- *beschermingszone rondom groeiplaatsen beschermde flora (b.v. kooiconstructie)*
- *markeren (on-)bewoonde vaste horstbomen (o.a. blauwe reiger, roek)*
- *beschermingszone rondom dassenburcht*

Zorgvuldig handelen

- *toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperioden*
- *respecteren beschermingszones; oplossingen zoeken in de werktechniek*
- *indien nodig gefaseerd werken bijvoorbeeld binnen deze zones uitstel van onderhoud tot na de broedperiode*
- *behoud nestbomen met horsten en kolonies*

Werkperioden

- *jaarrond werken mogelijk*

Houtige boombegroeiingen met ondergroei

houtwallen

singels

bos

boombeplanting in heestervak of in ruw gras of in ruigte

Stappen

Handelingen

Verkenning werkterrein

- controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren standplaatsen van beschermde flora, bewoonde nesten, boomholtes, takkenrillen, mierenhopen, dassenburchten en rustplaatsen van uilen

Markering te beschermen locaties

- beschermingszone rondom holle bomen in gebruik door vogels/vleermuizen
- beschermingszone rondom bomen met nesten die in gebruik zijn
- beschermingszone mierenhopen en beschermde flora (b.v. kooiconstructie)
- markeren (on-)bewoonde vaste horstbomen (o.a. blauwe reiger, roek)

Zorgvuldig handelen

- toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperioden
- respecteren beschermingszones: oplossingen zoeken in de werktechniek
- indien nodig gefaseerd werken bijvoorbeeld binnen deze zones uitstel van onderhoud tot na de broedperiode of rustperiode
- behoud nestbomen met horsten en kolonies

Werkperioden

- jaarrond werken mogelijk

Houtige struweelbegroeiingen

griend/hakhout

hakhoutwal

bosplantsoen

Stappen

Handelingen

Verkenning werkterrein

- controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren van standplaatsen beschermde flora, bewoonde nesten, takkenrillen, mierenhopen, dassenburchten en rustplaatsen van uilen

Markering te beschermen locaties

- beschermingszone rondom bomen met nesten die in gebruik zijn
- beschermingszone rondom mierenhopen en groeiplaatsen beschermde flora (b.v. kooiconstructie)

Zorgvuldig handelen

- toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperioden
- respecteren beschermingszones, oplossingen zoeken in de werktechniek
- indien nodig gefaseerd werken bijvoorbeeld binnen deze zones uitstel van onderhoud tot na de broedperiode of rustperiode

Werkperioden

- jaarrond werken mogelijk

Houtige sierbegroeiingen

opgaande heestervakken
 bodembedekkende heesters
 hagen en blokhagen
 klimplanten en gevelbegroeiing

Stappen**Handelingen**

Verkenning werkterrein

- controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren bewoonde nesten

Markering te beschermen locaties

- beschermingszone rondom nesten die in gebruik zijn

Zorgvuldig handelen

- toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperioden
- respecteren beschermingszones, oplossingen zoeken in de werktechniek
- indien nodig gefaseerd werken bijvoorbeeld binnen deze zones uitstel van onderhoud tot na de broedperiode

Werkperioden

- jaarrond werken mogelijk

Kruidige begroeiingen met jaarlijks extensief onderhoud

ruw gras, lang gras (al dan niet begraast), ruigte

Stappen**Handelingen**

Verkenning werkterrein

- controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren standplaatsen beschermde flora, bewoonde nesten, mierenhopen, broedhopen en dassenburchten

Markering te beschermen locaties

- beschermingszone maken rondom nesten, mierenhopen, burchten en broedhopen
- gemeente dient aan te geven (inzet deskundig ecooloog) of en hoe locaties met beschermde flora meegemaaid kunnen worden. Daaruit volgt wel of geen beschermingszone

Zorgvuldig handelen

- toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperioden
- aandacht besteden aan de werkrichting (zie bijlage 3)
- respecteren beschermingszones; oplossingen zoeken in de werktechniek
- indien nodig gefaseerd werken bijvoorbeeld binnen deze zones uitstel van onderhoud tot na de broedperiode
- maai/trekker combinatie uitrusten met een wild-redder
- op maailocaties met beschermde flora, af te voeren maaisel tijdelijk laten liggen i.v.m. zaadval

Werkperioden

- jaarrond werken mogelijk

Kruidige begroeiingen met jaarlijks intensief onderhoud

gazon
sportvelden
éénjarigen, perkplanten
vaste planten (borders)

Voor deze begroeiingen geldt geen specifiek beheer gericht op de instandhouding van beschermde flora en fauna.

Bij deze begroeiingen kan er sprake zijn van schade als gevolg van de aanwezigheid van beschermde diersoorten. Bestrijding van de soorten valt buiten het bestendig beheer zoals verwoord in deze gedragscode.

Waterbegroeiingen en overgangen land-water

drijvende waterplanten
(onder-)waterbegroeiing
oeverbegroeiing
rietland
moeras

Stappen

Verkenning werkterrein

Markering te beschermen locaties

Zorgvuldig handelen

Handelingen

- controleren verstrekte informatie: vaststellen en registreren bewoonde nesten, in gebruik zijnde locaties met eiklommen/strengen van amfibieën en paaiplaatsen van beschermde vissen

- beschermingszone rondom bewoonde nesten, aanwezige paaiplaatsen en eiklommen
- gemeente dient aan te geven (inzet ecoloog) of en hoe locaties met beschermde flora meegemaaid kunnen worden of daaruit wel of geen beschermingszone volgt

- toepassen van de door de gemeente voorgeschreven werkperiodes
- maai/trekker combinatie (indien mogelijk) uitrusten met een wildredder
- respecteren beschermingszones; oplossingen zoeken in de werktechniek
- indien nodig gefaseerd werken: binnen deze zones bijvoorbeeld uitstel van onderhoud tot na de broedperiode, paaiperiode, voortplantingsperiode van amfibieën
- op maailocaties met beschermde flora, af te voeren maaisel tijdelijk laten liggen i.v.m. zaadval
- aandacht besteden aan de werkrichting (zie bijlage 3)
- maaisel tijdelijk laten liggen op de oever zodat de fauna terug naar het water kan kruipen

Werkperiodes

- jaarrond werken mogelijk

Bijlage 1 Artikelen Flora- & faunawet

ALGEMENE ZORGPLICHT

Artikel 2

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijke handelingen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten.

Artikel 8: Het is verboden (beschermde) planten te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.

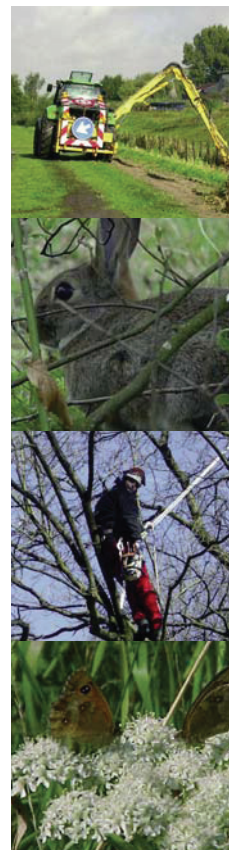
Artikel 11: Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ter verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ter verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Artikel 14, eerste lid: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten.

Artikel 14, tweede lid: Het is verboden planten behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten in de vrije natuur te planten of uit te zaaien.

Bijlage 2 Beschermde soorten (per juni 2005)

R = soort van Rode lijst 2004

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren

aardmuis *Microtus agrestis*
bosmuis *Apodemus sylvaticus*
dwergmuis *Micromys minutus*
bunzing *Mustela putorius*
dwergspitsmuis *Sorex minutus*
egel *Erinaceus europeus*
gewone bosspitsmuis *Sorex araneus*
haas *Lepus europeus*
hermelijn *Mustela erminea*
huisspitsmuis *Crocidura russula*
konijn *Oryctolagus cuniculus*
mol *Talpa europea*
ondergrondse woelmuis *Pitymys subterraneus*
ree *Capreolus capreolus*
rosse woelmuis *Clethrionomys glareolus*
tweekleurige bosspitsmuis *Sorex coronatus*
veldmuis *Microtus arvalis*
vos *Vulpes vulpes*
wezel *Mustela nivalis*
woelrat *Arvicola terrestris*

Reptielen en amfibieën

bruine kikker *Rana temporaria*
gewone pad *Bufo bufo*
middelste groene kikker *Rana esculenta*
kleine watersalamander *Triturus vulgaris*
meerkikker *Rana ridibunda*

Mieren

behaarde rode bosmier *Formica rufa*
kale rode bosmier *Formica polyctena*
stronkmier *Formica truncorum*
zwartrugbosmier *Formica pratensis*

Slakken

wijngaardslak *Helix pomatia*

Vaatplanten

aardaker *Lathyrus tuberosus*
akkerklokje *Campanula rapunculoides*
brede wespenorchis *Epipactis helleborine*

breed klokje *Campanula latifolia*
dotterbloem* *Caltha palustris*
gewone vogelmelk *Ornithogalum umbellatum*
grasklokje *Campanula rotundifolia*
grote kaardenbol *Dipsacus fullonum*
kleine maagdenpalm *Vinca minor*
knikkende vogelmelk *Ornithogalum nutans*
koningsvaren *Osmunda regalis*
slanke sleutelbloem *Primula elatior*
zwanebloem *Butomus umbellatus*
*m.u.v. spindotterbloem^R

Tabel 2: overige soorten

Zoogdieren

Damhert^R *Dama dama*
Edelhert *Cervus elaphus*
Eekhoorn *Sciurus vulgaris*
Grijze zeehond^R *Halichoerus grypus*
Grote bosmuis^R *Apodemus flavicollis*
Steenmarter *Martes foina*
Wild zwijn *Sus scrofa*

Reptielen en amfibieën

Alpenwatersalamander *Triturus alpestris*
Levendbarende hagedis *Lacerta vivipara*

Dagvlinders

Moerasparelmoervlinder^R *Euphydryas aurinia*
Vals heideblauwtje^R *Lycaeides idas*

Vissen

Bermpje *Noemacheilus barbatulus*
Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*
Meerval *Silurus glanis*
Rivierdonderpad *Cottus gobio*

Vaatplanten

Aangebrande orchis^R *Orchis ustulata*
Aapjesorchis^R *Orchis simia*
Beenbreek^R *Narthecium ossifragum*

Bergklokje *Campanula rhomboidalis*
 Bergnachtorchis^R *Platanthera chlorantha*
 Bijenorchis *Ophrys apifera*
 Blaasvaren^R *Cystopteris fragilis*
 Blauwe zeedistel *Eryngium maritimum*
 Bleek bosvogeltje^R *Cephalanthera damasonium*
 Bokkenorchis^R *Himantoglossum hircinum*
 Brede orchis^R *Dactylorhiza majalis majalis*
 Bruinrode wespenorchis^R *Epipactis atrorubens*
 Daslook *Allium ursinum*
 Dennenorchis^R *Goodyera repens*
 Duitse gentiaan^R *Gentianella germanica*
 Franjementiaan^R *Gentianella ciliata*
 Geelgroene wespenorchis^R *Epipactis muelleri*
 Gele helmblom *Pseudofumaria lutea*
 Gevlekte orchis^R *Dactylorhiza maculata*
 Groene nachtorchis^R *Coeloglossum viride*
 Groensteel^R *Asplenium viride*
 Grote keverorchis^R *Listera ovata*
 Grote muggenorchis^R *Gymnadenia conopsea*
 Gulden sleutelbloem^R *Primula veris*
 Harlekijn^R *Orchis morio*
 Herfstschroeforchis^R *Spiranthes spiralis*
 Hondskruid^R *Anacamptis pyramidalis*
 Honingorchis^R *Herminium monorchis*
 Jeneverbes^R *Juniperus communis*
 Klein glaskruid *Parietaria judaica*
 kleine keverorchis^R *Listera cordata*
 kleine zonnedaauw^R *Drosera intermedia*
 klokjesgentiaan^R *Gentiana pneumonanthe*
 kluwenklokje^R *Campanula glomerata*
 koraalwortel^R *Corallorhiza trifida*
 kruisbladgentiaan^R *Gentiana cruciata*
 lange ereprijs *Veronica longifolia*
 lange zonnedaauw^R *Drosera anglica*
 mannetjesorchis^R *Orchis mascula*
 maretak *Viscum album*
 moeraswespenorchis^R *Epipactis palustris*
 muurbloem^R *Erysimum cheiri*
 parnassia^R *Parnassia palustris*
 pijlscheefkelk^R *Arabis hirsuta sagittata*
 poppenorchis^R *Aceras anthropophorum*
 prachtklokje *Campanula persicifolia*
 purperorchis^R *Orchis purpurea*
 rapunzelklokje^R *Campanula rapunculus*
 rechte driehoeksvaren^R *Gymnocarpium robertianum*
 rietorchis *Dactylorhiza majalis*

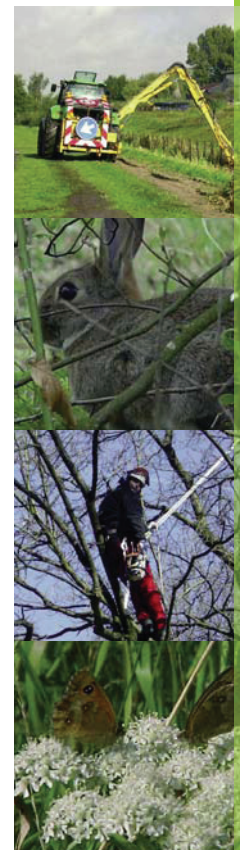
praetermissa
 ronde zonnedaauw^R *Drosera rotundifolia*
 rood bosvogeltje^R *Cephalanthera rubra*
 ruig klokje *Campanula trachelium*
 schubvaren^R *Ceterach officinarum*
 slanke gentiaan^R *Gentianella amarella*
 soldaatje^R *Orchis militaris*
 spaanse ruiters^R *Cirsium dissectum*
 steenanjer^R *Dianthus deltoides*
 steenbreekvaren *Asplenium trichomanes*
 stengelloze sleutelbloem^R *Primula vulgaris*
 stengelomvattend havikskruid^R *Hieracium amplexicaule*
 stijf hardgras^R *Catapodium rigidum*
 tongvaren *Asplenium scolopendrium*
 valkruid^R *Arnica montana*
 veenmosorchis^R *Hammarbya paludosa*
 veldgentiaan^R *Gentianella campestris*
 veldsalie^R *Salvia pratensis*
 vleeskleurige orchis^R *Dactylorhiza incarnata*
 vliegenorchis^R *Ophrys insectifera*
 vogelnestje^R *Neottia nidus-avis*
 voorjaarsadonis *Adonis vernalis*
 wantsenorchis^R *Orchis coriophora*
 waterdrieblad^R *Menyanthes trifoliata*
 weideklokje^R *Campanula patula*
 welriekende nachtorchis^R *Platanthera bifolia*
 wilde gagel^R *Myrica gale*
 wilde herfsttijloos *Colchicum autumnale*
 wilde kievitsbloem^R *Fritillaria meleagris*
 wilde marjolein *Origanum vulgare*
 wit bosvogeltje^R *Cephalanthera longifolia*
 witte muggenorchis^R *Pseudorchis albida*
 zinkviooltje^R *Viola lutea calaminaria*
 zomerklokje^R *Leucjum aestivum*
 zwartsteel *Asplenium adiantum-nigrum*

Kevers

vliegend hert *Lucanus cervus*

Kreeftachtigen

rivierkreeft *Astacus astacus*

Tabel 3: soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Bijlage 1 AMvB

Zoogdieren

das *Meles meles*
boomarter^R *Martes martes*
eikelmuis^R *Eliomys quercinus*
gewone zeehond^R *Phoca vitulina*
veldspitsmuis^R *Crocidura leucodon*
waterspitsmuis^R *Neomys fodiens*

Reptielen en amfibieën

adder^R *Vipera berus*
hazelworm^R *Anguis fragilis*
ringslang^R *Natrix natrix*
vinpootsalamander^R *Triturus helveticus*
vuursalamander^R *Salamandra salamandra*

Vissen

beekprik^R *Lampetra planeri*
bittervoorn^R *Rhodeus cericeus*
elrits^R *Phoxinus phoxinus*
gestippelde alver^R *Alburnoides bipunctatus*
grote modderkruiper^R *Misgurnus fossilis*
rivierprik *Lampetra fluviatilis*

Dagvlinders

bruin dikkopje^R *Erynnis tages*
dwergblauwtje^R *Cupido minimus*
dwergdikkopje^R *Thymelicus acteon*
groot geaderd witje^R *Aporia crataegi*
grote ijsvogelvlinder^R *Limenitis populi*
heideblauwtje^R *Plebejus argus*
iepepage^R *Strymonidia w-album*
kalkgraslanddikkopje^R *Spialia sertorius*
keizersmantel^R *Argynnis paphia*
klaverblauwtje^R *Cyaniris semiargus*
purperstrepparelmoervlinder^R *Brenthis ino*
rode vuurvlinder^R *Palaeochrysophanus hippothoe*
rouwmantel^R *Nymphalis antiopa*
tweekleurig hooibeestje^R *Coenonympha arcania*
veenbesparelmoervlinder^R *Bolaria aquilonais*
veenhooibeestje^R *Coenonympha tullia*
veldparelmoervlinder^R *Melitaea cinxia*
woudparelmoervlinder^R *Melitaea diamina*

zilvervlek^R *Clossiana euphrosyne*

Vaatplanten

groot zee gras^R *Zostera marina*

Bijlage IV HR

Zoogdieren

baardvleermuis *Myotis mystacinus*
bechstein's vleermuis^R *Myotis bechsteinii*
bever^R *Castor fiber*
bosvleermuis *Nyctalus leisleri*
brandt's vleermuis^R *Myotis brandtii*
bruinvis^R *Phocoena phocoena*
euraziatische lynx *Lynx lynx*
franjestaat^R *Myotis nattereri*
gewone dolfijn *Delphinus delphis*
gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*
gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*
grijze grootoorvleermuis^R *Plecotus austriacus*
grote hoefijzerneus *Rhinolophus ferrumequinum*
hamster^R *Cricetus cricetus*
hazelmuis^R *Muscardinus avellanarius*
ingekorven vleermuis^R *Myotis emarginatus*
kleine dwergvleermuis *Pipistrellus pygmaeus*
kleine hoefijzerneus^R *Rhinolophus hipposideros*
laatvlieger *Eptesicus serotinus*
meervleermuis *Myotis dasycneme*
mopsvleermuis *Barbastella barbastellus*
nathusius' dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*
noordse woelmuis^R *Microtus oeconomus*
otter^R *Lutra lutra*
rosse vleermuis *Nyctalus noctula*
tuimelaar^R *Tursiops truncatus*
tweekleurige vleermuis *Vespertilio murinus*
vale vleermuis^R *Myotis myotis*
watervleermuis *Myotis daubentonii*
wilde kat *Felis silvestris*
witflankdolfijn *Lagenorhynchus acutus*
witsnuitdolfijn *Lagenorhynchus albirostris*

Reptielen en amfibieën

boomkikker^R *Hyla arborea*
geelbuikvuurpad^R *Bombina variegata*
gladde slang^R *Coronella austriacus*
heikikker^R *Rana arvalis*
kamsalamander^R *Triturus cristatus*

knoflookpad^R *Pelobates fuscus*
 muurhagedis^R *Podarcis muralis*
 poelkikker^R *Rana lessonae*
 rugstreeppad *Bufo calamita*
 vroedmeesterpad^R *Alytes obstetricans*
 zandhagedis^R *Lacerta agilis*

Dagvlinders

donker pimperlauwtje^R *Maculinea nausithous*
 grote vuurvlinder^R *Lycaena dispar*
 pimperlauwtje^R *Maculinea teleius*
 tijmlauwtje^R *Maculinea arion*
 zilverstreephoibeestje^R *Coenonympha hero*

Libellen

bronslibel *Oxygastra curtisii*
 gaffellibel^R *Ophiogomphus cecilia*
 gevlekte witsnuitlibel^R *Leucorrhinia pectoralis*
 groene glazenmaker^R *Aeshna viridis*
 noordse winterjuffer^R *Sympecma paedisca*
 oostelijke witsnuitlibel^R *Leucorrhinia albifrons*

rivierrombout^R *Stylurus flavipes*
 sierlijke witsnuitlibel^R *Leucorrhinia caudalis*
Vissen
 houting *Conegonus oxyrrhynchus*
 steur^R *Acipenser sturio*

Vaatplanten

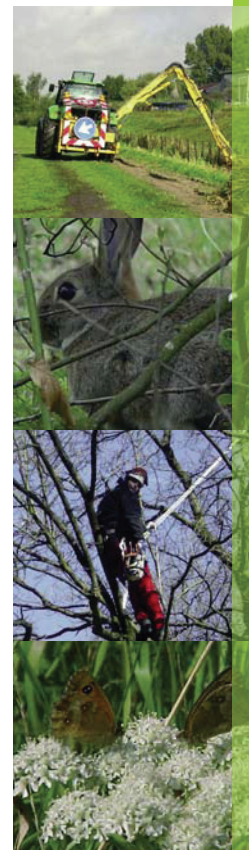
drijvende waterweegbree^R *Luronium natans*
 groenknolorchis^R *Liparis loeselii*
 kruipend moerasscherm^R *Apium repens*
 zomerschroeforchis^R *Spiranthes aestivalis*

Kevers

brede geelrandwaterroofkever *Dytiscus latissimus*
 gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus*
 heldenbok *Cerambyx cerdo*
 juchtleerkever *Osmoderma eremita*

Tweekleppigen

bataafse stroommossel^R *Unio crassus*

Bijlage 3 Richtlijnen voor zorgvuldig handelen

Voor het onderhouden van groenvoorzieningen in het algemeen en met name wanneer er in de groenvoorzieningen beschermde planten en dieren voorkomen, dient de opdrachtnemer invulling te geven aan de algemene zorgplicht en zorgvuldig handelen. Het betreft het tegengaan van beschadiging, verontrusting en doden van (algemeen) beschermde planten en dieren. Per project dient dit specifiek te worden uitgewerkt in het plan van aanpak. Het gaat om de volgende aspecten:

- insporing en bodemverdichting
- fysieke aanwezigheid
- geluidsoverlast
- werkperioden
- werkrichting
- gefaseerd werken
- gebruik meststoffen en bestrijdingsmiddelen

Insporing en bodemverdichting

Voor het behoud van de aanwezige (bodem-)vegetaties dient de insporing van werktuigen en de verdichting van de bodem tot een minimum te worden beperkt. Hiervoor gelden de volgende richtlijnen die in samenspraak met de opdrachtgever ingevuld dienen te worden (maatwerk op basis van de terreindraagkracht, seizoen e.d.) :

- bepaal maximaal toegestane insporing ten opzichte van het maaiveld;
- bepaal maximale toename verdichting gedurende de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden;
- beperk het aantal verplaatsingen van werktuigen tot een minimum (combineer werktuigen en werkgangen);
- voer geen onderhoudswerkzaamheden met zware machines in natte perioden uit;
- stem bandenspanning af op terreinomstandigheden;
- gebruik vaste aan- en afvoerroutes voor materiaal en materieel.

Fysieke aanwezigheid

Op het moment dat er gewerkt wordt, vindt er verstoring/verontrusting plaats door het aanwezig zijn (geldt met name voor vogels en zoogdieren). Om dit te beperken dient de verstoringperiode tot een minimum beperkt te worden. Hiervoor gelden de volgende richtlijnen:

- beperk het aantal verstoringmomenten: concentreer of combineer maatregelen per locatie zo veel mogelijk;
- optimaliseer het werkproces zo dat de maatregel in een beperkte tijd kan plaatsvinden;
- werk met werktuigen voorzien van een afgesloten cabine waardoor wordt de fysieke aanwezigheid van de mens door de aanwezige dieren als beperkt wordt ervaren.

Geluidsoverlast

Om verstoring van aanwezige fauna tegen te gaan dient geluidsoverlast als gevolg van werktuigen tot een minimum beperkt te worden. Hiervoor gelden de volgende richtlijnen:

- beperk het aantal piekmomenten qua geluid;
- beperk verrassingen en laat gewenning optreden (dus niet de motorzaag starten onder een boom met een bewoond nest).

Werkperioden

De Flora- en faunawet schrijft geen werkperioden voor. In principe is er dan ook ruimte voor jaarrond onderhoud. De wet staat puur voor de bescherming van soorten. De opdrachtgever kan werkperioden voorschrijven (bijvoorbeeld op basis van een natuurkalender/gebiedsspecifieke risicotabel en een natuurzone-ring). In algemene zin dient rekening gehouden te worden met de volgende periodes:

- broedseizoen;
- voortplanting amfibieën;
- winterrust zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen.

Werkrichting

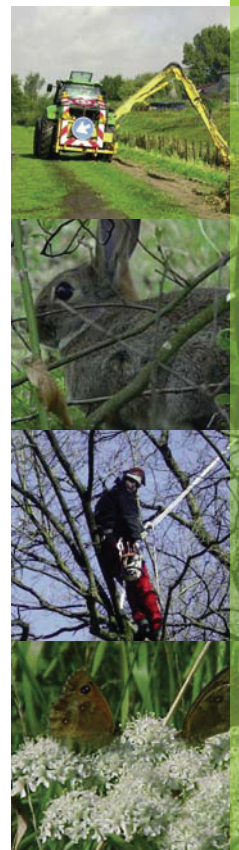
Ondanks zorgvuldig handelen is verstoring van met name fauna niet altijd onvermijdelijk. Indien er verstoring plaats vindt, dient er een goede vluchtroute beschikbaar te zijn (geldt met name voor vogels en zoogdieren). Een vluchtroute moet altijd beschikbaar zijn, dit om bijvoorbeeld verkeersslachtoffers te voorkomen. Werk van een drukke rand van een groengebied (bijvoorbeeld hoofdontsluitingsweg of woonwijk) naar een rustige rand of groene kern (bijvoorbeeld overig groengebied, buitengebied). Werk bij onderhoudswerkzaamheden langs oevers van land naar water.

Gefaseerd werken

Voor het in stand houden van beschermde flora en fauna in relatie tot het verrichten van noodzakelijk onderhoud is het niet altijd mogelijk onderhoudsacties uit te stellen. Door het onderhoud in delen uit te voeren kan beschermde flora en de aanwezige beschermde fauna behouden blijven. Vormen van dit gefaseerd werken zijn:

- enkele te onderhouden objecten volledig overslaan (b.v. 2 van de 10 sloten)
- stroken van een object overslaan (b.v. buitenste meters van een wegberm)
- delen van het object overslaan (b.v. hoekje van het heestervak waar eenden broeden)

In het beheerdocument van de opdrachtgevende gemeente of in het plan van aanpak van de opdrachtnemer dient dit nader uitgewerkt te worden (lokaal maatwerk).

Gebruik meststoffen en bestrijdingsmiddelen

Afhankelijk van het gemeentelijk (milieu-)beleid is het toepassen van bepaalde bestrijdingsmiddelen in groenvoorzieningen toegestaan. In relatie tot het voorkomen van beschermde flora en fauna dient het gebruik van meststoffen en bestrijdingsmiddelen te worden beperkt, waarbij de volgende keuzevolgorde geldt:

1e keus: mechanische bestrijding

2e keus: biologische bestrijding

3e keus: chemische bestrijding

Dit moet in overleg met de opdrachtgevende gemeente worden bepaald (inzet ecooloog).

Bestrijding van plaagdieren (onder andere muskusrat en bruine rat) en het voorkomen/bestrijden van schade door dieren (onder andere jacht op konijnen) vallen buiten deze gedragscode.

Bijlage 4 Richtlijnen beschermende maatregelen

Beschermingszones

Indien er in groenvoorzieningen vaste rust en verblijfplaatsen voorkomen van beschermde flora of fauna dienen deze tijdelijk te worden beschermd indien de maatregel schade toebrengt aan het lokale voortbestaan van de soort. Onder tijdelijk te beschermen locaties vallen:

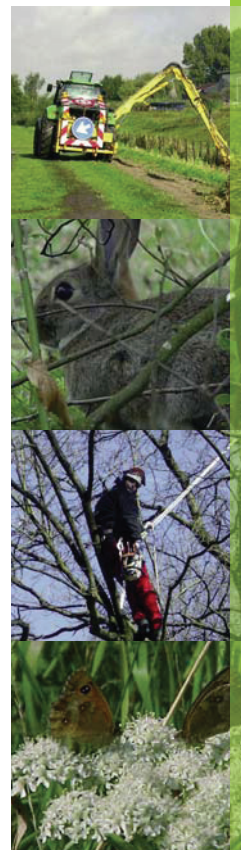
- in gebruik zijnde broedplaatsen van vogels (b.v. vogelnesten, boomholtes, nestkasten);
- vaste broedlocaties (b.v. een havikshorst in een boom, ijsvogelhol in een oever/boomkruit) en kolonieplaatsen (o.a. blauwe reiger en oeverzwaluw);
- holle bomen die fungeren als kraambomen voor vleermuizen;
- dassenburchten;
- mierenhopen;
- broedhopen (b.v. rietmaaisel) in gebruik door ringslang;
- takkenrillen, takkenhopen en liggend zwaar dood hout in gebruik door egels, muizen, marters en/of amfibieën;
- groeiplaatsen van beschermde vegetatie indien de beheermaatregel nadelig is (zie Richtlijnen beheer per beheercategorie);
- migratiezones amfibieën (voorjaarstrek);
- voortplantingslocaties amfibieën: (tijdelijk) open water;
- winterrustplaatsen vogels, amfibieën, zoogdieren en reptielen;
- bewoonde tijdelijke gronddepots (b.v. ijsvogel en oeverzwaluw).

De bescherming kan als volgt plaatsvinden:

- het aanbrengen van zichtbare markeringen door middel van een afzetting met palen en linten indien er sprake is van vegetatiebeheer (b.v. maaien gras of ruigte);
- het aanbrengen van volledige 3-dimensionale bescherming (kooiconstructie) indien er sprake is van bomenkap versus het beschermen van locaties op maaiveldniveau (b.v. mierenhoop of groeiplaats beschermde planten);
- het markeren van een beschermingszone rond bewoonde holle bomen, bomen met nestkasten en nestbomen.

Aanvullend op het voorgaande mag bij soorten met een zwaar beschermde status ook geen verontrusting en verstoring plaatsvinden van vaste rust- en verblijfplaatsen tijdens de uitvoering van bestendig beheer. Het betreft soorten die behoren tot één van de onderstaande groepen:

- tabel 3 soorten;
- vogels (Vogelrichtlijnsoorten, vogels met SOVON-status schaars- of zeldzame broedvogel en eventueel Rode lijsoorten).

Behalve het markeren van de locatie van deze specifiek beschermde soorten moet lokaal op basis van het gedrag van de soort worden bepaald wat de optimale werkafstand of werktechniek is waarbij verontrusting of verstoring van de aanwezige soort wordt voorkomen. Afhankelijk van het te verrichten onderhoudswerk kan er wel of niet gewerkt worden binnen en nabij de beschermingszone volgens een specifiek beschreven werkmethode (plan van aanpak).

EXAMEN EN CERTIFICAAT

ZORGVULDIG HANDELEN FLORA- EN FAUNAWET, NIVEAU 1, MEDEWERKER I MEEWERKEND VOORMAN

Deelnamevoorwaarden

1. Voor het examen gelden geen toelatingseisen.
2. Het examen wordt in de Nederlandse taal afgenomen.

Inhoud van het examen

Het examen is een theorie-examen. Het bestaat uit 40 meerkeuzevragen. Daarvoor krijgt u 60 minuten de tijd. Het theorie-examen bestaat uit de volgende onderdelen:

- inhoud flora- en faunawet kader
- kennis van beschermde flora en fauna
- zorgvuldig handelen
- communicatie/werkproces

Het schriftelijke theorie-examen wordt klassikaal afgenomen. In het theorie-examen wordt gewerkt met afbeeldingen (twee dia's per bladzijde). Als bijlage bij het examen wordt een lijst met tabel 1-, 2- en 3-soorten toegevoegd.

Beoordeling

Voor het behalen van het certificaat mogen van de 40 vragen maximaal 8 vragen fout beantwoord zijn.

Certificaat

Geslaagde deelnemers ontvangen het door LNV erkende certificaat van Stadswerk via het trainingsinstituut. Dit certificaat is vijf jaar geldig.

Documentatie

Uitgebreide achtergrondinformatie over de certificering Zorgvuldig handelen Flora- en faunawet, Niveau 1, Medewerker/Meewerkend voorman is na te lezen in het examendocument en het examenreglement. Beide documenten zijn in te zien via www.ipcgroen.nl.